

Handreiking watertoets voor gemeenten

Ruimte voor water in ruimtelijke plannen

Hoogheemraadschap van
Delfland

Hoogheemraadschap van Delfland

Handreiking watertoets voor gemeenten

Ruimte voor water in ruimtelijke plannen

Versie 4 augustus 2020

Colofon

Deze handreiking is een uitgave van het Hoogheemraadschap van Delfland.

Phoenixstraat 32

Postbus 3061, 2601 DB Delft

Telefoon 015-2608108

info@hhdelfland.nl

www.hhdelfland.nl

Redactie

mr. T. Lander, Hoogheemraadschap van Delfland

Klare Taal, Leiden

Inhoud

Hoogheemraadschap van Delfland

Fotografie

Hoogheemraadschap van Delfland of zoals in bron vermeld

Disclaimer

Aan de inhoud van deze publicatie kunnen op geen enkele manier rechten worden ontleend.

Website Delfland

www.hhdelfland.nl

Algemene informatie watertoets Delfland

www.hhdelfland.nl/overheid/ruimtelijke-plannen

Delfland informeren over een ruimtelijk plan via Watertoetsportaal

[Watertoetsportaal](#)

Inhoudsopgave

1	DE HANDREIKING WATERTOETS VOOR GEMEENTEN	5
1.1	De Handreiking watertoets	5
1.2	Doel watertoets	5
1.3	Leeswijzer	6
2	DE WATERTOETS - ALGEMEEN	7
2.1	De basis van de watertoets	7
2.2	De beginselen van de watertoets	8
2.3	Waar let Delfland op bij de watertoets?	10
2.4	Rolverdeling en fasen in het watertoetsproces	11
3	PROCES WATERTOETS PER RUIMTELIJK PLAN	14
3.1	Watertoets voor stedenbouwkundige plannen	14
3.1.1	Water in stedenbouwkundige plannen	14
3.1.2	De fasering bij stedenbouwkundige plannen	14
3.1.3	Beoordelingscriteria, richtlijnen en aandachtspunten	16
3.1.4	Uitvoerbaarheid en kostenverhaal water	16
3.2	Watertoets voor structuurvisies	17
3.2.1	Water in structuurvisies	17
3.2.2	De fasering bij structuurvisies	18
3.2.3	Beoordelingscriteria, richtlijnen en aandachtspunten	20
3.2.4	Uitvoerbaarheid en kostenverhaal water	20
3.3	Watertoets voor bestemmingsplannen	21
3.3.1	Water in bestemmingsplannen	21
3.3.2	De fasering bij bestemmingsplannen	22
3.3.3	Beoordelingscriteria, richtlijnen en aandachtspunten	25
3.3.4	Uitvoerbaarheid en kostenverhaal water	25
3.4	Watertoets voor omgevingsvergunningen met ruimtelijke onderbouwing	26
3.4.1	Water in omgevingsvergunningen met ruimtelijke onderbouwing	26
3.4.2	De fasering bij omgevingsvergunningen met ruimtelijke onderbouwing	26
3.4.3	Beoordelingscriteria, richtlijnen en aandachtspunten	30
3.4.4	Uitvoerbaarheid en kostenverhaal water	30
4	INHOUD WATERTOETS PER RUIMTELIJK PLAN	31
4.1	Toelichting	31
4.2	Watertoets algemeen	31
4.3	Stevige dijken	32
4.4	Voldoende water	33
4.5	Schoon water	36
4.6	Gezuiverd afvalwater	37
4.7	Klimaatadaptatie	39

5	BORGING WATERBELANG IN RUIMTELIJKE PLANNEN	40
5.1	Waterparagraaf in de toelichting	40
5.2	Juridische regelingen in het bestemmingsplan	40
5.3	Stevige Dijken in bestemmingsplannen	42
5.4	Voldoende water in bestemmingsplannen	45
5.5	Schoon water in bestemmingsplannen	50
5.6	Gezuiverd afvalwater in bestemmingsplannen	51
5.7	Borging in het exploitatieplan of een anterieure overeenkomst	53

Zie voor de bijlagen bij de Handreiking watertoets voor gemeenten de link [Watertoets en ruimtelijke plannen](#).

1 De Handreiking watertoets voor gemeenten

1.1 De Handreiking watertoets

Wat is de Handreiking watertoets?

De Handreiking watertoets geeft inzicht in hoe Delfland de watertoets procedureel en inhoudelijk invult. De watertoets is erop gericht ruimtelijke functies en waterhuishoudkundige mogelijkheden optimaal op elkaar aan te laten sluiten.

Wat vindt u in dit eerste hoofdstuk?

- Voor wie is deze Handreiking watertoets?
- Doel watertoets
- Leeswijzer

Voor wie is deze Handreiking watertoets?

Deze Handreiking is bedoeld voor initiatiefnemers (gemeenten, adviesbureaus en projectontwikkelaars) van een ruimtelijke ontwikkeling op gemeentelijk niveau. Er is ook een landelijke Handreiking Watertoets. Deze is samen met de landelijke Handreiking waterkwaliteit vertaald in de Delflandse Handreiking watertoets voor gemeenten die u nu voor u heeft.

Handreiking altijd actueel

De Handreiking is gebaseerd op bestaand beleid. Door publicatie van deze Handreiking op de website van Delfland is altijd de meest recente versie beschikbaar. Een papieren versie bestaat niet meer. De handreiking loopt niet vooruit op de Omgevingswet. Delfland is natuurlijk wel bezig met voorbereidingen op de implementatie van de Omgevingswet. Als u aan de slag bent met de Omgevingswet en daarover met Delfland in contact wil, kunt u contact opnemen met de watertoetsers van de betreffende gemeente.

Via de website kunt u ook gegevens van Delfland opvragen of het hoogheemraadschap informeren over uw (ruimtelijke) plan. Ga daarvoor naar de link [Watertoets en ruimtelijke plannen](#).

1.2 Doel watertoets

De rol van water in de ruimte

Water brengt – letterlijk en figuurlijk – leven in de woon- en werkomgeving. Water, in de juiste hoeveelheid en van goede kwaliteit, is een belangrijke toegevoegde waarde voor een gebied. Dat geldt voor stedelijk en landelijk gebied, voor particulieren en bedrijven.

Te veel of te weinig water leidt tot problemen als wateroverlast, natte kelders en tuinen, paalrot en verzilting. Klimaatverandering en bodemdaling zijn belangrijke oorzaken, maar ook de verstedelijking speelt een rol. Er komt steeds meer verhard oppervlak, waardoor er minder water in de bodem kan infiltreren en er te weinig ruimte voor water overblijft.

Behalve de hoeveelheid water is ook de kwaliteit van het water van belang. Die hangt nauw samen met gebiedsinrichting, hemelwaterafvoer en rioleringsstelsel.

Van schoon, gezond en voldoende water profiteren bewoners, bedrijven, natuur en recreanten. Reden genoeg om als gemeente en waterschap samen te zoeken naar de beste manier om water in de ruimte op te nemen.

Samen plannen maken is winst

De ruimtelijke inrichting van een gebied hangt nauw samen met het watersysteem. Een goede afstemming tussen water en ruimtelijke ordening is daarom essentieel. Hoe kunnen watergangen, plassen, waterbergingen, gemalen, dijken, natuurvriendelijke oevers, grondwater (peilbeheer) en waterzuivering ruimtelijk het best worden ingepast?

Medewerkers van waterschappen en van gemeenten kijken naar dezelfde werkelijkheid, maar niet door dezelfde bril. Door reguliere contacten, zowel ambtelijk als bestuurlijk, groeien het onderlinge vertrouwen en begrip van elkaars werkveld en ontstaat er een open houding. Dan verlopen ook de intensievere contacten beter die nodig zijn voor concrete projecten. Dat is winst, want bij concrete projecten is het des te belangrijker om goed te weten wat we van elkaar (kunnen) verwachten. Deze Handreiking watertoets helpt daarbij. Onderling contact en momenten waarop alle betrokkenen hun deskundigheid kunnen inbrengen, zijn cruciaal.

Delfland denkt graag vanaf het allereerste begin met initiatiefnemers mee over de inrichting van het watersysteem, oplossingen en eventuele compenserende maatregelen. Hoe vroeger in het planproces, hoe beter. Vroeg overleg leidt tot betere, geïntegreerde oplossingen en voorkomt dubbel werk en vertragende procedures. Vaak kunnen we werk met werk maken. Samen kunnen we zo zorgen voor beperking van de lasten, voor ons én voor u als gemeente, en dus voor de burger.

Essentie van de watertoets

De watertoets stimuleert gemeentelijke RO-ers en waterschappers om samen aan de slag te gaan, met als doel de ruimtelijke functies optimaal te laten aansluiten bij wat waterhuishoudkundig mogelijk is. De watertoets beslaat het hele proces van vroegtijdig overleg bij de eerste ideeontwikkeling tot aan de voorbereiding, vaststelling en eventuele beroepsfase van plannen en besluiten. Het gaat erom dat 'water' expliciet en evenwichtig meeweegt bij alle ruimtelijke plannen en besluiten. Het overleg is in een aantal gevallen verplicht, bijvoorbeeld bij bestemmingsplannen. Voor andere gevallen, zoals bij structuurvisies, is de wenselijkheid vastgelegd in het Nationaal Bestuursakkoord Water (Rijk, VNG, IPO en Unie van Waterschappen, 2008).

Voorwaarde voor vruchtbaar overleg is begrip voor elkaars werkveld, onderling vertrouwen en een open opstelling. Reguliere contacten, zowel ambtelijk als bestuurlijk, leggen hiervoor de basis. Daarmee verlopen ook de intensievere contacten beter, die nodig zijn voor concrete projecten.

1.3 Leeswijzer

In deze handreiking komen zowel het proces als de inhoud van de watertoets aan bod. Wat leest u in de volgende hoofdstukken?

Hoofdstuk 2	De watertoets - algemeen. Globale beschrijving en fasering van het watertoetsproces. Rolverdeling initiatiefnemers en Delfland.
Hoofdstuk 3	Proces watertoets per ruimtelijk plan.
Hoofdstuk 4	Inhoud watertoets per ruimtelijk plan. Concreet overzicht van alle beoordelingscriteria, richtlijnen en aandachtspunten per thema en per planfiguur.
Hoofdstuk 5	Borging waterbelang in ruimtelijke plannen.
Bijlage 1	Toelichting op de waterthema's en op de beoordelingscriteria, richtlijnen en aandachtspunten.
Bijlage 2	Begrippenlijst.

2 De watertoets - algemeen

2.1 De basis van de watertoets

Watertoets en regelgeving

De watertoets komt voort uit het advies van de Commissie Waterbeheer 21^e eeuw en het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW, 2003; NBW-actueel, 2008). De toets berust op twee uitgangspunten:

1. Standstill-beginsel - negatieve effecten van ruimtelijke ontwikkelingen op het watersysteem worden voorkomen;
2. verbetering - in ruimtelijke ontwikkelingen worden de kansen die zich voordoen om bestaande knelpunten in het watersysteem te helpen oplossen, benut.

Met de Wro, de Waterwet, de Wabo en de Crisis- en herstelwet is er sinds het NBW-actueel veel veranderd in de regelgeving. Voor 'water en RO' is van belang dat:

- de belangrijkste ruimtelijke keuzes gemaakt worden in het kader van structuurvisies, waarvoor een watertoets niet verplicht is;
- substantiële ruimtelijke ontwikkelingen niet meer alleen tot stand komen via het bestemmingsplan, maar ook met omgevingsvergunningen met ruimtelijke onderbouwing;
- de bijzondere voorzieningen uit de Crisis- en herstelwet gevolgen kunnen hebben voor de waterhuishouding;
- Vanwege deze veranderingen is een goede afstemming in een vroeg stadium tussen RO en water nog belangrijker dan voorheen geworden.

Rolverdeling

Het belang van overleg tussen alle betrokkenen in de beginfase van ruimtelijke ontwikkelingen is dus alleen maar toegenomen. Structureel periodiek overleg tussen gemeente en Delfland draagt bij aan een tijdige uitwisseling van informatie. Delfland wil zich actief op de hoogte stellen van ruimtelijke ontwikkelingen en samenwerking zoeken en versterken met gemeenten en provincie. Hoe eerder immers de waterbeheerder deelneemt aan het ruimtelijke planproces - al vóór de keuze voor een ontwikkelingslocatie bijvoorbeeld - hoe beter we samen kansen kunnen benutten, waterproblemen kunnen voorkomen en tegen zo laag mogelijke kosten water kunnen inpassen.

Dat vraagt om een duidelijke invulling van de rolverdeling tussen het waterschap en de gemeente/initiatiefnemer.

- Het is de taak van de gemeente om in een zo vroeg mogelijk stadium de waterbeheerder te betrekken bij een voorgenomen plan en om in het voorontwerpstadium het wateradvies te vragen.
- Delfland is als regionale waterbeheerder dé adviseur voor de partners in het ruimtelijke beleid (gemeenten en private partijen) als het gaat om de waterhuishoudkundige aspecten van ruimtelijke plannen.

Paragraaf 2.4 gaat gedetailleerder in op deze rolverdeling.

2.2 De beginselen van de watertoets

Wanneer een watertoets?

We zetten de watertoets alleen in bij ruimtelijke plannen met een substantiële omvang en een relevant effect op het watersysteem.

Bij een bestemmingsplan en een omgevingsvergunning met ruimtelijke onderbouwing is de watertoets een wettelijke verplichting.

Bij andere formele plannen is er geen wettelijke verplichting maar volgt de toets uit de bestuurlijke afspraken van het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW-actueel, 2008).

De watertoets wordt ingezet bij de volgende formele ruimtelijke plannen en besluiten:

- structuurvisie;
- bestemmingsplan;
- omgevingsvergunning met ruimtelijke onderbouwing.

De omgevingsvergunning met ruimtelijke onderbouwing maakt ontwikkelingen mogelijk, die in strijd zijn met het bestemmingsplan. Deze omgevingsvergunning mag niet in strijd zijn met een goede ruimtelijke ordening en moet een ruimtelijke onderbouwing bevatten. Voor de watertoets is alleen deze omgevingsvergunning van belang, omdat daarmee ingrijpende ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk gemaakt kunnen worden.

Er bestaan ook vele niet-formele initiatieven van gemeenten, maatschappelijke organisaties of particulieren. Denk bijvoorbeeld aan:

- stedenbouwkundige schetsen;
- inrichtingsvisies;
- masterplannen.

Ook deze plannen worden uiteindelijk vaak vastgelegd in een formeel besluit. Daarom adviseert Delfland om ook hier de watertoets te gebruiken en Delfland er vroegtijdig bij te betrekken.

Watertoets en milieueffectrapportage

Bij veel ruimtelijke ontwikkelingen moet naar de milieueffecten worden gekeken in een milieueffectrapportage (m.e.r.). Hieronder vallen ook de effecten op 'water' in de brede zin van het woord. Wat is nu de relatie tussen deze m.e.r. en de watertoets?

Het plan-MER hoort bij een plan waarin activiteiten worden voorzien waarvoor later nog een m.e.r. (beoordelings) plichtig besluit moet worden genomen. Dit kan een structuurvisie zijn of een globaal uit te werken bestemmingsplan. Het besluit-MER is gekoppeld aan het besluit dat de activiteit direct mogelijk maakt. Dit kan een bestemmingsplan zijn of een omgevingsvergunning. Betrokken bestuurorganen worden geraadpleegd over de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen plan-MER of besluit-MER. Delfland geeft dan ook nu aan welke wateraspecten in het MER onderzocht moeten worden en hoe. Daarnaast maakt het hoogheemraadschap afspraken over verdere betrokkenheid bij het tot stand komen van het MER. Bij vaststelling van het ruimtelijke plan (besluit) wordt gemotiveerd hoe met de waterinbreng in het MER is omgegaan en hoe deze doorwerkt in het plan.

Hoewel de waterinbreng in het MER formeel geen 'watertoets' heet, is hij feitelijk wel als zodanig te beschouwen; er gelden ook dezelfde overwegingen en criteria voor.

Minimaal standstill en liefst verbetering

Delfland streeft naar een duurzame, robuuste waterstructuur. Dat wil zeggen: met voldoende ruimte voor waterberging, goede waterkwaliteit, waterkeringen en waterzuivering. Wat dat concreet betekent is afhankelijk van de aard van het gebied en de functie die het heeft of zal krijgen vanuit de RO. Het waterschap adviseert over locatiekeuze en toetst de voorgenomen veranderingen aan het vastgestelde waterbeleid. Delfland maakt daarbij onderscheid in vier categorieën: stedelijk gebied, herstructureringsgebied, glastuinbouwgebied en landelijk gebied.

Belangrijk uitgangspunt is dat de waterhuishouding door ruimtelijke veranderingen niet mag verslechteren (standstill-beginsel). Het is belangrijk om water al bij de locatiekeuze en het ontwerp van ruimtelijke ontwikkelingen als ordenend principe te gebruiken. Dat voorkomt het ontstaan van knelpunten achteraf, zoals (grond)wateroverlast of slechte waterkwaliteit.

Het Delflandse beleid is echter gericht op méér dan standstill, zoals ook blijkt uit het Waterbeheerplan, gebiedsplannen, richtlijnen, waterplannen et cetera. Veranderingen in de inrichting van een gebied geven de mogelijkheid om het watersysteem te verbeteren. Het gaat daarbij ook om de relatie tussen de verschillende waterthema's (droogte en wateroverlast, afvalwater, waterkwaliteit en ecologie, waterkeringen). Waterknelpunten en/of problemen met waterkeringen worden niet afgewenteld op de omgeving of verschoven naar de toekomst.

Watertoets en waterparagraaf

De watertoets mondt uit in een wateradvies. Delfland adviseert over de locatiekeuze, waterkansen, waterdoelen en randvoorwaarden waar het watersysteem aan moet voldoen en denkt mee. De initiatiefnemer is in principe zelf verantwoordelijk voor het (laten) uitvoeren van de daarvoor benodigde berekeningen en voor het maken van keuzen. Het eindproduct van de watertoets is een waterparagraaf in de plantoelichting of ruimtelijke onderbouwing en een juridische regeling in het (bestemmings)plan, die de waterstaatkundige belangen veiligstellen. De waterparagraaf bevat een beschrijving van de wijze waarop in het plan rekening is gehouden met de gevolgen voor de waterhuishouding. Door waterstaatkundige belangen mee te nemen, wordt voldaan aan het vereiste van 'een goede ruimtelijke ordening'. Als Delfland van mening is dat in het definitieve plan onvoldoende rekening is gehouden met het wateradvies en dat dit tot onevenredige problemen leidt voor het waterbeheer, dan zal het juridische stappen ondernemen.

Beheerafspraken

Bij de ontwikkeling van een plan moeten ook onderhoudsaspecten worden geregeld, omdat deze gevolgen hebben voor de ruimtelijke invulling van een plan. De Keur Delfland 2010 vormt hierbij het uitgangspunt. Als er wordt afgeweken van de Keur, moeten daarover aparte uitvoeringsafspraken worden gemaakt. Als er sprake is van een nieuwe waterstructuur of een wijziging in de bestaande waterstructuur, moeten er duidelijke afspraken gemaakt worden over de status (primair of secundair) van de watergangen.

Vergunningverlening water

De Waterwet (2009) integreert de vergunningstelsels uit de oude afzonderlijke waterbeheerwetten in één vergunning: de watervergunning. Zo'n watervergunning is nodig voor activiteiten en maatregelen die van invloed kunnen zijn op het waterstaatkundige systeem (inclusief kades, duikers e.d.). De watervergunning kan worden aangevraagd met één aanvraagformulier. Toetsingskader voor de aanvraag zijn onder andere de Keur Delfland en de leggers met beleidsregels.

Watervergunning los van watertoets

De procedure voor de verlening van de watervergunning staat formeel los van de watertoets. Bij de watertoets wordt gekeken of de nieuwe inrichting vanuit waterbeheer toelaatbaar is. Bij vergunningverlening gaat de aandacht vooral naar uitvoeringsaspecten. Dit betekent dat een vergunning aanvullende, gedetailleerdere technische voorwaarden kan stellen. Hierdoor kan het zijn dat een onderdeel uit het plan vanuit de watertoets toelaatbaar is, maar voor de vergunning niet. Let op: activiteiten die niet de watertoetsprocedure hoeven te doorlopen, zijn soms wel vergunningplichtig. Wanneer in de beginfase van de watertoets blijkt dat waarschijnlijk een vergunning nodig is, dan zal Delfland dat aan de initiatiefnemer melden. De initiatiefnemer kan dan de vergunning op tijd aanvragen, bij Delfland (sector Waterbeheer) of via de gemeente.

2.3 Waar let Delfland op bij de watertoets?

Programma's en thema's

Natuurlijk zijn veiligheid en het voorkomen van wateroverlast belangrijke aandachtspunten voor Delfland. Maar het gaat niet alleen om deze voor de hand liggende aspecten.

Sinds het Waterbeheerplan 2010-2015 organiseert Delfland het werk vanuit vier inhoudelijke programma's: Stevige dijken, Voldoende water, Schoon water en Gezuiverd afvalwater. De programma's zijn onderverdeeld in thema's (zie onderstaande tabel). Bij het leveren van input voor en beoordelen van ruimtelijke plannen hanteert Delfland deze programma's en thema's als leidraad. In het Waterbeheerplan 2016-2021 is bovendien aangegeven, dat deze thema's niet op zichzelf staan, maar een integrale opgave voor een toekomstbestendig watersysteem omvatten.

Programma	Thema's
Stevige dijken	veiligheid, waterkeringen
Voldoende water	voorkomen van wateroverlast, grondwater en voorkomen van (zoet)watertekort, onderhoud en bagger
Schoon water	watersysteemkwaliteit, ecologie
Gezuiverd afvalwater	Afvalwaterketen
Klimaatadaptatie	Klimaatadaptatie

Het gaat er in de eerste plaats om dat de locatie waterhuishoudkundig geschikt is voor de beoogde functie, met inachtneming van de uitgangspunten en randvoorwaarden die Delfland hieraan stelt.

Daarbovenop kunnen zich in ruimtelijke ontwikkelingen kansen voordoen die helpen om de doelen te halen uit Delflands programma's. Dat kan bijvoorbeeld door wateroverlast op te lossen in een polder of door een natuurvriendelijke oever aan te leggen (Kaderrichtlijn Water). Als Delfland aan de voorkant van ruimtelijke planprocessen betrokken is, worden zulke kansen tijdig zichtbaar en kan werk met werk gemaakt worden.

Beoordelingscriteria, richtlijnen, aandachtspunten

Voor alle thema's zijn in hoofdstuk 4 de (harde) beoordelingscriteria, richtlijnen en aandachtspunten aangegeven.

- De beoordelingscriteria (rood) zijn voor Delfland harde beleidsstandpunten. Afwijking van de beoordelingscriteria zonder dat hierover nadere afspraken zijn gemaakt (maatwerk) kan voor Delfland reden zijn om bestuurlijk overleg te beleggen of om, in het uiterste geval, een juridische procedure te doorlopen.

- De richtlijnen (oranje) zijn sterke aanbevelingen. De richtlijnen houden vaak in dat kansen kunnen worden benut of dat integrale oplossingen onderzocht kunnen worden.
- Aandachtspunten (groen) zijn wensen van Delfland. Aandachtspunten bieden extra kansen voor het watersysteem.

Tijdelijke bestemmingen

Bij tijdelijke plannen dient de watertoetsprocedure eveneens te worden doorlopen. Ook voor tijdelijke bestemmingen is het standstill-beginsel het uitgangspunt, immers gedurende de levensduur van de ontwikkeling mag er geen verslechtering van de waterhuishoudkundige situatie optreden. De beoordeling van tijdelijke bestemmingen vindt dan ook plaats conform de beoordelingscriteria in hoofdstuk 4.

2.4 Rolverdeling en fasen in het watertoetsproces

Rolverdeling

In het watertoetsproces onderscheiden we twee rollen:

- de initiatiefnemer;
- de waterbeheerder (veelal Delfland).

Elke speler heeft zijn eigen taken en verantwoordelijkheden.

De initiatiefnemer

De initiatiefnemer is het orgaan van de gemeente dat bevoegd is om een ruimtelijk plan of besluit vast te stellen. Ook als in de praktijk een private partij het initiatief neemt, is het bevoegde gemeentelijke orgaan de formele initiatiefnemer. In dat geval maken de private partij en de gemeente samen afspraken over de ruimtelijke inpassing van verschillende functies, waaronder ook die van water.

De gemeente is de partij die de waterbeheerder informeert over en betreft bij aanstaande plannen. De gemeente legt de ruimtelijke inpassing van de wateraspecten formeel aan Delfland voor, vergezeld van het verzoek om een wateradvies. Vaak vindt hieraan voorafgaand informeel overleg plaats tussen private partij of gemeente en Delfland. Natuurlijk kan een overheid een adviesbureau inhuren voor (de wateraspecten in) het ruimtelijke plan. In dat geval vindt overleg plaats tussen Delfland en het adviesbureau. Het formele advies van Delfland wordt echter altijd uitgebracht aan de initiatiefnemende overheid.

Waterbeheerder

Delfland is de overheid die formeel verantwoordelijk is voor het regionale waterbeheer binnen zijn beheergebied. De eventuele effecten van ruimtelijke plannen bepalen mede of Delfland deze functionele waterbeheerstaak goed kan (blijven) uitoefenen.

Delfland voorziet de initiatiefnemer van alle benodigde waterinformatie en randvoorwaarden en adviseert over de rol van water in het ruimtelijke plan. Delfland brengt in diverse stadia een wateradvies uit over het plan. Soms zijn er meerdere waterbeheerders, bijvoorbeeld de provincie, buurwaterschappen of Rijkswaterstaat. Delfland overlegt dan met de andere waterbeheerders en probeert met hen tot een gezamenlijk wateradvies te komen.

Fasering watertoetsproces

Voor het verloop van het watertoetsproces kunnen we aansluiten op de gangbare procedures voor ruimtelijke plannen. Zo onderscheiden we:

1. voorbereidingsfase
2. voorontwerpfase
3. ontwerpfase
4. vaststellingsfase
5. beroepsfase

Niet alle planfiguren doorlopen alle fasen. Bij stedenbouwkundige plannen bijvoorbeeld ligt de nadruk op fasen 1 en 2. Bij structuurvisies is geen beroep mogelijk en vervalt dus fase 5. In hoofdstuk 3, dat het watertoetsproces per planfiguur beschrijft, wordt hier nader op ingegaan.

Hierna volgt van alle fasen een korte bespreking en een schematische weergave van de fasen.

1. Voorbereidingsfase

Deze fase is cruciaal voor het benutten van kansen en het voorkomen van nieuwe waterknelpunten. Betrek daarom nu al zo veel mogelijk de waterbeheerder bij de planvorming! In deze fase informeren initiatiefnemer en Delfland elkaar over het ruimtelijk initiatief en over het watersysteem. Partijen maken procesafspraken en wisselen concrete informatie uit. Delfland heeft voor elk plan/project een vaste contactpersoon.

Er worden concrete procesafspraken gemaakt en vastgelegd: op welke momenten in de planvorming is overleg nodig en wanneer wordt het formele wateradvies over het plan gegeven? Deze afspraken bepalen de verdere route. Ook wordt feitelijke informatie uitgewisseld. Delfland levert de benodigde informatie aan: wat zijn de mogelijkheden en onmogelijkheden van het watersysteem, met welk waterbeleid en welke randvoorwaarden moet de initiatiefnemer rekening houden, welke vergunningen zijn mogelijk nodig? Vertrekpunt is de lijst van beoordelingscriteria, richtlijnen en aandachtspunten (hoofdstuk 4). Indien beschikbaar voor het specifieke gebied, reikt Delfland aan:

- relevante informatie over het watersysteem en het beheer;
- de ligging van de primaire waterstaatkundige werken (waterkeringen en (hoofd)waterlopen);
- beleid en watervisies (bijv. waterplan of waterstructuurvisie);
- ruimtebehoefte vanuit water (o.a. Delflandse projecten);
- geplande waterhuishoudkundige maatregelen;
- specifieke knelpunten en kansen;
- eisen, randvoorwaarden en wensen;
- eventuele eerdere (proces)afspraken uit convenant, waterplan, et cetera.

De initiatiefnemer is in principe zelf verantwoordelijk voor het (laten) uitvoeren van eventueel noodzakelijk aanvullend onderzoek en rekenwerk.

2. Voorontwerpfase

Goed voorbereid stelt de initiatiefnemer nu een voorontwerp van het ruimtelijke plan op. Dit bevat een concept waterparagraaf, die een goede waterhuishouding in het plangebied waarborgt en kansen benut voor het verbeteren van het watersysteem. De initiatiefnemer maakt de uiteindelijke keuzes over de ruimtelijke invulling van het plan en over de te nemen maatregelen. Aan het eind van deze fase gaat Delfland na of de waterbelangen op verantwoorde wijze in het plan zijn meegenomen en voldoende zijn weergegeven op de verbeelding (plankaart) en in de planregels. In het formele wateradvies geeft Delfland waar nodig aan op welke punten de initiatiefnemer het plan naar Delflands oordeel nog moet aanpassen of aanvullen. Het wateradvies bevat, als de procedure goed is doorlopen, geen nieuwe informatie. Het is de (bestuurlijke) reactie van de waterbeheerder op de waterinbreng in het plan.

3. Ontwerpfase

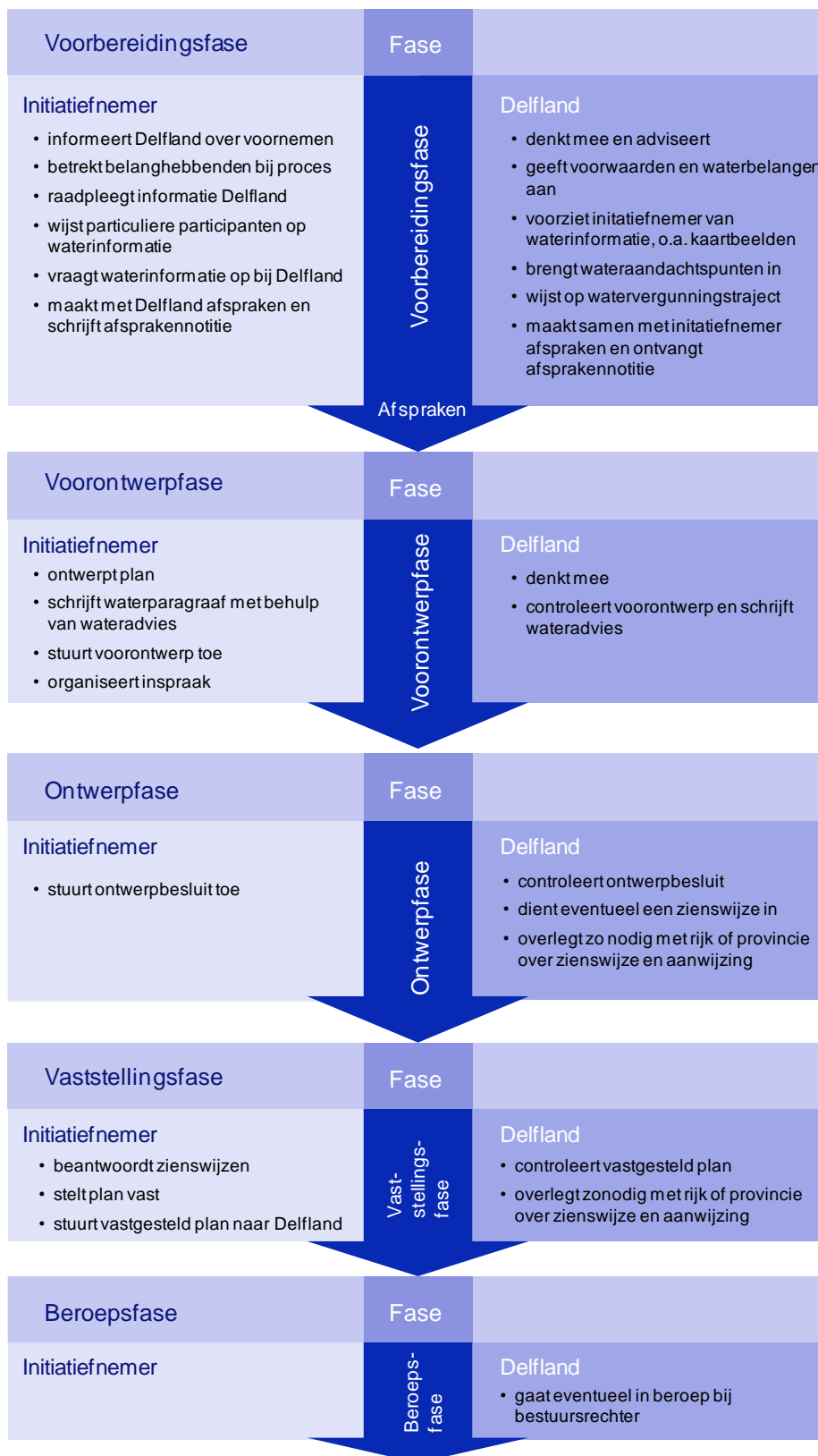
In de ontwerpfase verwerkt de initiatiefnemer de laatste afwegingen in het ruimtelijke plan of besluit. De initiatiefnemer licht de afweging toe in een definitieve waterparagraaf, waarin ook wordt aangegeven hoe de watertoets is toegepast en hoe water ruimtelijk gezien wordt vastgelegd. De initiatiefnemer stuurt het ontwerpplan naar Delfland (bij voorkeur via het 'watertoetsportaal'). De initiatiefnemer en Delfland maken eventueel afspraken over vervolgstappen.

Als de initiatiefnemer en Delfland geen overeenstemming bereiken over de inpassing van water en waterkeringen in het plan, en dus het wateradvies naar de mening van Delfland onvoldoende wordt gehonoreerd door de initiatiefnemer, dan kan Delfland besluiten de daarvoor openstaande (juridische) procedures te gebruiken.

4. en 5. Vaststellings- en beroepsfase

De initiatiefnemer stuurt de definitieve versie van het plan naar Delfland. Mocht het onverhoopt nodig zijn, dan is dit voor Delfland het moment om juridische vervolgstappen te ondernemen.

Fasering watertoetsproces

3 Proces watertoets per ruimtelijk plan

3.1 Watertoets voor stedenbouwkundige plannen

3.1.1 Water in stedenbouwkundige plannen

In deze paragraaf wordt uitgelegd waarom water in stedenbouwkundige plannen van belang is.

Stedenbouwkundig plan / masterplan / inrichtingsvisie

Naast de wettelijke planfiguren zijn er ook vele andere *ruimtelijk relevante plannen* die door gemeenten worden opgesteld, maar die geen directe juridische doorwerking hebben. Een voorbeeld hiervan is het stedenbouwkundige plan, maar hier kan ook een masterplan, ruimtelijk ontwikkelingskader, inrichtingsvisie, beeldkwaliteit-, groenplan, etc. onder worden verstaan.

Plannen zoals stedenbouwkundige ontwerpen staan aan de oorsprong van wettelijke ruimtelijke planfiguren. Juist daarom vindt Delfland het belangrijk om aan de voorkant van de ontwerpprocessen van deze 'zachte' plannen te worden betrokken. De watertoets richt zich dan op het juist toepassen van de lagenbenadering. De lagenbenadering gaat er vanuit dat de ruimte is opgebouwd uit verschillende lagen, ten eerste de ondergrond: water, bodem en het zich daarin bevindende leven, ten tweede de netwerken: alle vormen van zichtbare en onzichtbare infrastructuur, aangeduid als de ruimtelijke structuur (zoals verkeer, natuur en water) en ten derde het landgebruik: ruimtelijke patronen tengevolge van menselijk gebruik, ofwel de ruimtelijke inrichting (wonen, bedrijven, recreatie, landbouw et cetera). Elke onderste laag beïnvloedt de inrichting van de laag erboven. Verder richt de watertoets zich op het goed aansluiten op het bestaande watersysteem en het zoeken naar kansen om knelpunten in het watersysteem op te lossen. Negatieve effecten op het watersysteem worden voorkomen. Delfland ziet daarom graag dat de initiatiefnemer contact opneemt met Delfland om deze bij de planuitwerking te betrekken en overleg te plegen voorafgaand aan de definitieve uitwerking van het plan.

De door Delfland geformuleerde uitgangspunten kunnen van belang zijn bij de verdere uitwerking van het ontwerp. Delfland kan ook bij deze plannen meedenken aan oplossingen en de initiatiefnemer adviseren. Ook omdat deze plannen later mogelijk hun weg vinden naar juridische doorwerking in de vorm van bijvoorbeeld een bestemmingsplan, is het zinvol voor initiatiefnemer en Delfland om al in het begin elkaar op de hoogte te stellen en samen te werken.

Bron: Architect Koen Olthuis – Waterstudio.NL
Ontwikkelaar ONW

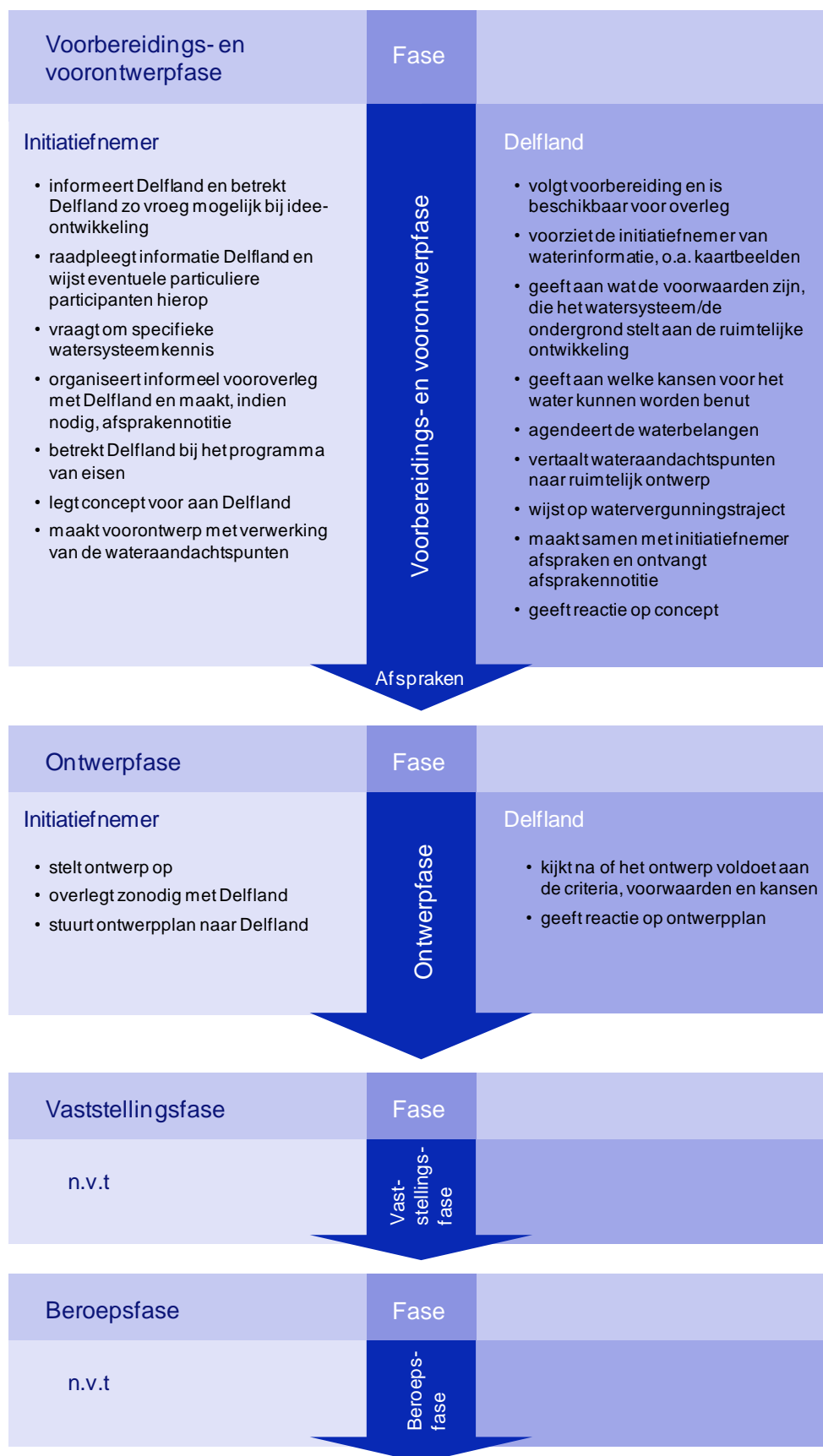
3.1.2 De fasering bij stedenbouwkundige plannen

Vorbereidingsfase en voorontwerp

Rol initiatiefnemer

De initiatiefnemer informeert en betreft de waterbeheerder. Indien nodig, stelt de initiatiefnemer samen met de waterbeheerder, een afspraaknotitie (of uitgangspuntennotitie) op. De initiatiefnemer stelt in deze fase een conceptontwerpplan op en maakt daarbij gebruik van de criteria en de voorwaarden die Delfland heeft gesteld. Als een conceptplan gereed is, stelt de initiatiefnemer dit ter beoordeling beschikbaar aan Delfland.

Stedenbouwkundig plan

Rol Delfland

Delfland is beschikbaar voor overleg en zal aangeven welke voorwaarden het watersysteem stelt aan de ruimtelijke ontwikkeling. Delfland informeert de initiatiefnemer over alle relevante aspecten van het watersysteem in dit gebied. Delfland overlegt met de initiatiefnemer over de (ruimtelijke vertaling van) wateraandachtspunten en criteria waaraan de ruimtelijke ontwikkeling moet voldoen en stelt prioriteiten vanuit wateroptiek. In deze fase kondigt Delfland ook aan of op de ruimtelijke ontwikkeling een watervergunning van toepassing is. Delfland reageert op het voorontwerpplan.

Ontwerpfase

Rol initiatiefnemer

De initiatiefnemer overlegt zonedig met Delfland inzake de reactie van Delfland op het voorontwerp. Vervolgens verwerkt de initiatiefnemer deze reactie in het ontwerp en levert deze aan bij Delfland.

Rol Delfland

Delfland gaat in deze fase ook na of het ontwerpplan aan de criteria voldoet die in de voorbereidingsfase zijn afgesproken. Delfland stelt op grond hiervan een tweede reactie op en verstrekt deze aan de initiatiefnemer. Het gaat hier niet om plannen op basis van ruimtelijke regelgeving. Er zijn daarom ook geen procedures die voorzien in het inbrengen van een zienswijze.

Vaststellingsfase

De initiatiefnemer kan het stedenbouwkundig plan als beleid vaststellen.

Beroepfase

Tegen een (vastgesteld gemeentelijk) stedenbouwkundig plan is geen beroep mogelijk.

3.1.3 Beoordelingscriteria, richtlijnen en aandachtspunten

In hoofdstuk 4 is een overzicht opgenomen van alle wateraspecten die van belang zijn bij het opstellen van een ruimtelijk plan of besluit. De aspecten zijn binnen de programma's onderverdeeld naar de volgende thema's:

- Stevige dijken: Veiligheid en waterkeringen;
- Voldoende water: Voorkomen van wateroverlast, Grondwater en voorkomen van (zoet)watertekort, Onderhoud en bagger;
- Schoon water: Watersysteemkwaliteit en ecologie;
- Gezuiverd afvalwater: Afvalwaterketen.

Er is per thema met stoplichtkleuren onderscheid gemaakt tussen beoordelingscriteria, richtlijnen en aandachtspunten. In bijlage 1 worden deze specifieke beoordelingscriteria inhoudelijk nader toegelicht.

3.1.4 Uitvoerbaarheid en kostenverhaal water

De wettelijke eisen in de Wro voor de uitvoerbaarheid en het kostenverhaal zijn niet aan de orde bij een stedenbouwkundig plan. Wel worden in deze fase cruciale keuzes ten aanzien van de grondexploitatie gemaakt. Het ruimtegebruik en de kosten van watervoorzieningen kunnen van groot belang zijn voor de financieel-economische uitvoerbaarheid. Delfland kan de initiatiefnemer adviseren over de verschillende opties voor watermaatregelen en de daaraan verbonden kosten. Ook kan Delfland de initiatiefnemer wijzen op de mogelijkheden die de Wro biedt inzake kostenverhaal en welke voorzieningen en/of watermaatregelen volgens Delfland daar voor in aanmerking komen.

Veelal maakt de gemeente in deze fase bindende afspraken in een overeenkomst over de grondexploitatie met de ontwikkelaar. Daarom is het des te meer van belang, dat de kosten van watermaatregelen en de verdeling ervan in beeld zijn.

De uitvoerbaarheid van een stedenbouwkundig plan wordt tot slot ook bepaald door de uiteindelijke vergunbaarheid van de voorgestelde activiteiten op grond van onder meer de Keur Delfland 2010.

3.2 Watertoets voor structuurvisies

3.2.1 Water in structuurvisies

In deze paragraaf wordt uitgelegd waarom water in structuurvisies van belang is.

Structuurvisie (Wet ruimtelijke ordening)

Een structuurvisie is een strategisch beleidsdocument over de ruimtelijke en functionele ontwikkelingen binnen een bepaald plangebied. Het geeft aan waar welke functies wenselijk zijn en waar niet. In deze visie gaat het dus om de grote lijnen van ruimtelijke ontwikkelingen. De gemeenteraad legt in structuurvisies vast hoe zij de ruimtelijke ontwikkeling in het gebied richting wil geven. De opsteller is vrij om een vorm te kiezen die het beste past bij de ruimtelijke opgaven, de werkwijzen en de politieke en bestuurlijke cultuur. De structuurvisie moet echter wel een uitvoeringsparagraaf bevatten. Structuurvisies werken beleidsmatig en juridisch niet vanzelf door naar andere overheden. Een structuurvisie bindt alleen de gemeente zelf. De gemeente is verplicht om voor haar gehele grondgebied een of meerdere structuurvisies vast te stellen. Wanneer deze verplichting niet wordt nagekomen heeft dat vooral formele gevolgen voor de grondexploitatie.

In de structuurvisie komen voor water vooral strategische beslissingen aan de orde. Uitwerking vindt plaats in bestemmingsplannen. Het is voor Delfland van groot belang dat zij een goede inbreng levert op het strategisch niveau van de structuurvisie. Dat komt het werk in het watertoetsproces van de bestemmingsplannen ten goede. Immers, bij bestemmingsplannen kan Delfland vaak alleen concrete en locatiegebonden waterbelangen inbrengen. Veel beslissingen inzake locatiekeuze, veranderingen in het regionale watersysteem et cetera, worden daarentegen op het schaalniveau van de structuurvisie genomen.

Gezien het doel van de structuurvisie en de afspraken die zijn gemaakt in het Nationaal Bestuursakkoord Water, ligt het voor de hand om Delfland te betrekken bij de planuitwerking, ondanks dat er geen wettelijke verplichting bestaat voor het vragen van een wateradvies.

Een methode die provincie en Delfland voorstaan bij het tot stand brengen van een structuurvisie is de zogenaamde 'lagenbenadering'. Hierbij wordt bodem en water als randvoorwaardelijke laag ingebracht. Daarbij is het verstandig om een analyse te maken van de risico's voor het watersysteem (inzake klimaatadaptatie, functiegeschiktheid, veiligheid et cetera) en de kosten van maatregelen voor de waterhuishouding. Het is van belang om dan al stil te staan bij de manier waarop de initiatiefnemer de voorgenomen ontwikkeling denkt te verwezenlijken, ook in termen van economische uitvoerbaarheid en het maken van afspraken over de verdeling van kosten. Om op bestemmingsplanniveau niet voor voldongen feiten te staan, is het dus zeer wenselijk om de waterbelangen al in de structuurvisie te waarborgen.

3.2.2 De fasering bij structuurvisies

Vorbereidingsfase

Rol initiatiefnemer

De gemeente meldt al vroeg in het proces aan de waterbeheerder dat zij van plan is een structuurvisie te gaan voorbereiden en maakt dat openbaar (de kennisgeving). In deze kennisgeving wordt aangegeven welke stukken ter inzage worden gelegd, of er gelegenheid is tot het inbrengen van zienswijzen en wie om advies gevraagd wordt. Als er voor de visie ook een milieueffectrapportage moet komen, dan gebeurt de formele aankondiging in de m.e.r procedure. Volgens de Gemeentewet moet de gemeente een verordening hebben voor het betrekken van burgers en rechtspersonen bij het opstellen van beleid. Die verordening bepaalt dan ook of en op welke wijze inspraak bij de structuurvisie plaatsvindt. In de structuurvisie wordt aangegeven op welke wijze burgers en maatschappelijke organisaties betrokken zijn bij de totstandkoming.

Naast deze formele rollen heeft de gemeente de informele rol om Delfland te informeren en om diens belangen te begrijpen en te respecteren. Regelmatig informeel contact tussen gemeente en Delfland maakt het contact op de meer formele momenten in het besluitvormingsproces gemakkelijker. Bijvoorbeeld in de vorm van regulier werkoverleg tussen gemeente en Delfland over (aanstaande) plannen. Ook bestuurlijk overleg tussen wethouder en dijkgraaf of heemraden en strategisch overleg op ambtelijk niveau is aan te bevelen.

Rol Delfland

Gezien de aard van het besluit en de omvang van het plangebied ligt het voor de hand dat het waterschap (of de waterschappen als er op het grondgebied van de gemeente meerdere waterschappen bevoegd zijn), mogelijk ook Rijkswaterstaat en de grondwaterbeheerder een adviserende rol hebben bij het voorbereiden van een structuurvisie. Het is mogelijk dat er meerdere waterbeheerders betrokken zijn bij het opstellen van een structuurvisie. Daarom is het goed als waterbeheerders onderling hun inspanningen coördineren en daarover in de voorbereidingsfase afspraken maken.

Omdat de wet geen vorm en procedure voorschrijft voor het opstellen van een structuurvisie is het belangrijk dat Delfland tijdig wordt betrokken bij het planvormingsproces.

Delfland ontvangt volgens afspraak de melding van de gemeente dat deze een structuurvisie voorbereidt en neemt kennis van de wijze waarop hij betrokken kan zijn bij het proces. Delfland gaat in overleg met de gemeente als Delfland vindt dat het onvoldoende betrokken wordt. Uitgangspunt voor Delfland is dat waterplannen van het plangebied en eventuele convenanten/regionale bestuursafspraken, voor zover beschikbaar, worden meegenomen bij de visievorming. De visie van Delfland is in de regel, samen met de gemeente, al voor een deel uitgewerkt in het gemeentelijk/stedelijk waterplan. Het gaat hierbij om waterhuishoudkundige aandachtspunten op hoofdlijnen en de keuzes die daaruit voortvloeien wat betreft de locaties van functies in het gebied. Ook de risico's en de te verwachten kosten voor watermaatregelen zijn hierbij te betrekken. Delfland benoemt, indien nodig aanvullend hierop, de inhoudelijk essentiële thema's en reikt belangrijke informatie aan in de vorm van bijvoorbeeld visies, functiegeschiktheidsinformatie/waterkansenkaarten en andere relevante documenten. De procesafspraken en inhoudelijke uitgangspunten kunnen de desbetreffende gemeente en Delfland vastleggen in een afsprakennotitie, die eventueel ook bestuurlijk kan worden vastgesteld.

Structuurvisie

Voorontwerp- en ontwerpfase

Rol initiatiefnemer

De vorm is vrij, dus de aanpak kan per gemeente en per onderwerp verschillen. In het algemeen ontstaat in deze fase inzicht in de keuzes die voorliggen. De gemeente voert veelvuldig overleg met afzonderlijke partijen. Burgemeester en wethouders overleggen zonodig met andere betrokken bestuursorganen. De Wro verplicht dat in de toelichting bij een structuurvisie ook rapportering plaatsvindt van gevoerd overleg. De praktijk van het watertoetsproces sluit hierbij aan. Daarnaast moet de structuurvisie een uitvoeringsparagraaf bevatten. Voor Delfland is ook de uitvoeringsparagraaf van belang omdat daarin wordt verwoord hoe uitvoering wordt gegeven aan de afspraken met Delfland. De Wro kent geen procedure voor structuurvisies. Gebruikelijk is dat de gemeente een ontwerp vaststelt en publiceert en dat zij de mogelijkheid biedt voor het indienen van inspraakreacties.

In de structuurvisie zelf moet volgens het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) staan hoe andere overheden, burgers en maatschappelijke organisaties bij de voorbereiding en besluitvorming zijn betrokken (de verantwoordingsplicht).

Rol Delfland

Of in de structuurvisie de juiste afwegingen zijn gemaakt van de waterbelangen en andere belangen, moet Delfland beoordelen als de gemeente een ontwerp van de structuurvisie ter inzage legt. Volgens afspraak stuurt de gemeente het ontwerp van de structuurvisie naar Delfland. Delfland gaat na of de wateraspecten op een goede manier in het ontwerp zijn opgenomen. En wanneer andere belangen voorgaan, moet Delfland nagaan of er voldoende compensatie in het plan of besluit is voorzien.

Vaststellingsfase

Rol initiatiefnemer

De gemeenteraad stelt de structuurvisie vast. Een structuurvisie heeft geen goedkeuring door de provincie of het rijk nodig. De visie bindt alleen de gemeente zelf.

Beroepsfase

Delfland gaat ervan uit dat de gemeente de definitieve versie van het plan naar Delfland stuurt (bij voorkeur via het 'watertoetsportaal' van Delfland op internet) en eventuele afspraken over vervolgstappen met Delfland maakt. Tegen een vastgestelde structuurvisie is geen beroep mogelijk.

3.2.3 Beoordelingscriteria, richtlijnen en aandachtspunten

In hoofdstuk 4 is een overzicht opgenomen van alle wateraspecten die van belang zijn bij het opstellen van een ruimtelijk plan of besluit. De aspecten zijn binnen de programma's onderverdeeld naar de volgende thema's:

- Stevige dijken: Veiligheid en waterkeringen;
- Voldoende water: Voorkomen van wateroverlast, Grondwater en voorkomen van (zoet)watertekort, Onderhoud en bagger;
- Schoon water: Watersysteemkwaliteit en ecologie;
- Gezuiverd afvalwater: Afvalwaterketen.

Er is per thema met stoplichtkleuren onderscheid gemaakt tussen beoordelingscriteria, richtlijnen en aandachtspunten. In bijlage 1 worden deze specifieke beoordelingscriteria inhoudelijk nader toegelicht.

3.2.4 Uitvoerbaarheid en kostenverhaal water

Structuurvisies hebben doorgaans geen directe financiële gevolgen. De ruimtelijke visie en de wateraspecten zijn wel in de structuurvisie opgenomen, maar het nieuwe ruimtelijke beleid krijgt pas echt vorm, nadat het is 'doorvertaald' in bestemmingsplannen of andere ruimtelijke plannen en de daarbij behorende exploitatieplannen. De gemeente dient echter op basis van artikel 2.1 uit de Wro wel aan te tonen, hoe zij de voorgenomen ontwikkelingen wil verwezenlijken.

Het is daarom verstandig om ook bij de structuurvisie afspraken over mogelijke kostenverdeling van watermaatregelen (bestuurlijk) vast te stellen. Voor Delfland is het van belang om in structuurvisies de relaties tussen enerzijds ontwikkelingsgebieden en anderzijds voorzieningen die verband houden met het watersysteem - waaronder ruimtereserveringen -, geduid te krijgen. Delfland hecht er voorts aan, dat de kosten van watermaatregelen tijdig inzichtelijk worden gemaakt en goed worden meegenomen in de kostenverhaalsinstrumenten van de gemeente. De structuurvisie is daarbij met name van belang voor de bekostiging van watermaatregelen buiten de ontwikkelingslocatie. Het kan in de eerste plaats gaan dan om een bovenwijkse of meerwijkse voorziening (bijvoorbeeld een centrale waterberging). De structuurvisie kan dan een nadere onderbouwing leveren voor toerekenbaarheid van de voorziening aan de ontwikkelingslocatie en op basis daarvan voor een bijdrage aan de kosten van de voorziening in een overeenkomst of exploitatieplan. In de tweede plaats kan een gemeente kosten van voorzieningen of andere maatregelen, waarvan een locatie geen direct profijt heeft, meenemen in een contract over grondexploitatie met particuliere eigenaren, mits de structuurvisie daarvoor een basis biedt. Het is wenselijk hieraan bij de structuurvisie aandacht te schenken.

3.3 Watertoets voor bestemmingsplannen

3.3.1 Water in bestemmingsplannen

In deze paragraaf wordt uitgelegd, waarom water in bestemmingsplannen van belang is.

Bestemmingsplannen (Wet ruimtelijke ordening)

Gemeenten zijn verplicht om voor hun hele grondgebied actuele bestemmingsplannen te maken. Daarmee leggen ze vast welke ruimtelijke functies in dat gebied mogelijk zijn. Een bestemmingsplan is juridisch bindend. Verandering van bestaand gebruik of het oprichten van een bouwwerk moet passen binnen de regels die het bestemmingsplan stelt. Bestemmingsplannen vormen het toetsingskader voor het realiseren van bouwwerken én voor het gebruik van gronden in het stedelijk en landelijk gebied. Afdeling 6.4 van de Wro, inzake grondexploitatie, waarin de mogelijkheden worden geschetst wanneer en op welke wijze gemeenten verplicht kosten moeten verhalen op ontwikkelende partijen, speelt in deze plannen een prominente rol.

Het watertoetsproces is gericht op het maken van ruimtelijke plannen zonder negatieve effecten op het watersysteem, of zelfs voor het verbeteren van het watersysteem. Het ligt voor de hand dat de initiatiefnemer contact opneemt met Delfland om deze bij de planuitwerking te betrekken en vooroverleg te plegen voorafgaand aan het opstellen van het ontwerpplan, temeer het watertoetsproces een verplicht onderdeel is van de ruimtelijke procedure. Dit geldt niet alleen voor bestemmingsplannen maar ook voor wijzigings- en uitwerkingsplannen.

Participatie en advisering in bestemmingsplanprocessen blijven voor Delfland van belang, ondanks dat vaak 'slechts' concrete en/of locatiegebonden waterbelangen kunnen worden ingebracht en strategische beslissingen vaak al eerder zijn genomen bij het opstellen van een structuurvisie. Delfland zal in het wateradvies zo helder mogelijk formuleren op welke punten het bestemmingsplan moet worden aangepast of over welke punten nader overleg noodzakelijk is. Uit het wateradvies zal blijken of en zo ja op welke punten Delfland voornemens is eventueel een zienswijze in te dienen. Adviezen van Delfland over de wijze van bestemmen (voorbeeldplanregels en voorbeeldverbeelding) zullen in overeenstemming zijn met SVBP (Standaard vergelijkbare bestemmingsplannen) en met jurisprudentie. In hoofdstuk 5 geven we aan hoe de waterstaatkundige belangen in de bestemmingsplannen kunnen worden geborgd.

Soms vereist een ruimtelijk plan een compensatie ten behoeve van water. Of compensatie nodig is blijkt doorgaans tijdens de voorbereidingsfase van planontwikkeling. De initiatiefnemer kan compenserende maatregelen dan meteen meenemen. De Algemene wet bestuursrecht regelt in afdeling 3.2 dat er bij de planvorming zorgvuldig feitenonderzoek, en een zorgvuldige belangenafweging moet plaatsvinden. De feiten moeten bekend zijn, de belangen moeten zijn afgewogen en de motivering moet zorgvuldig zijn. Dat geldt ook voor de waterbelangen. Het is van belang dat de initiatiefnemer inzicht geeft aan Delfland op welke wijze invulling wordt gegeven aan het wateradvies en/of waarom daar van wordt afgeweken. Delfland gaat er van uit dat de initiatiefnemer een waterparagraaf opneemt in de toelichting op het bestemmingsplan en aangeeft hoe wateraspecten ruimtelijk zijn vastgelegd op verbeelding en in planregels.

Wateradvies met de tijd mee

Soms kan het opstellen van een bestemmingsplan een langdurig proces zijn van bijvoorbeeld jaren. Het beleid van Delfland verandert in de loop van de tijd door ontwikkelingen of nieuwe inzichten. Het kan dan voorkomen dat een eerder gegeven wateradvies van Delfland niet meer voldoende actueel is. Ga daarom tijdig samen met Delfland na of een wat ouder wateradvies nog voldoende actueel is voor de watertoets.

3.3.2 De fasering bij bestemmingsplannen

Vorbereidingsfase

Rol initiatiefnemer

De gemeente meldt al vroeg in het proces aan de waterbeheerder dat zij van plan is een bestemmingsplan op te gaan stellen. Het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) schrijft overigens ook voor dat de gemeente kennis geeft van de voorbereiding van besluiten met betrekking tot ruimtelijke ontwikkelingen (artikel 1.3.1 Bro). Dat kan het voornemen zijn om een bestemmingsplan op te gaan stellen. In deze kennisgeving wordt aangegeven welke stukken ter inzage worden gelegd, of er gelegenheid is tot het inbrengen van zienswijzen en wie om advies wordt gevraagd. Als er voor de ruimtelijke ontwikkeling ook een milieueffectrapportage moet komen, dan gebeurt de aankondiging in die procedure. Belanghebbenden, dus ook Delfland, kunnen zo altijd op de hoogte zijn van de eerste ontwikkelingen in het kader van een bestemmingsplanprocedure. Het is overigens gewenst, dat de betreffende kennisgeving naar Delfland wordt toegestuurd.

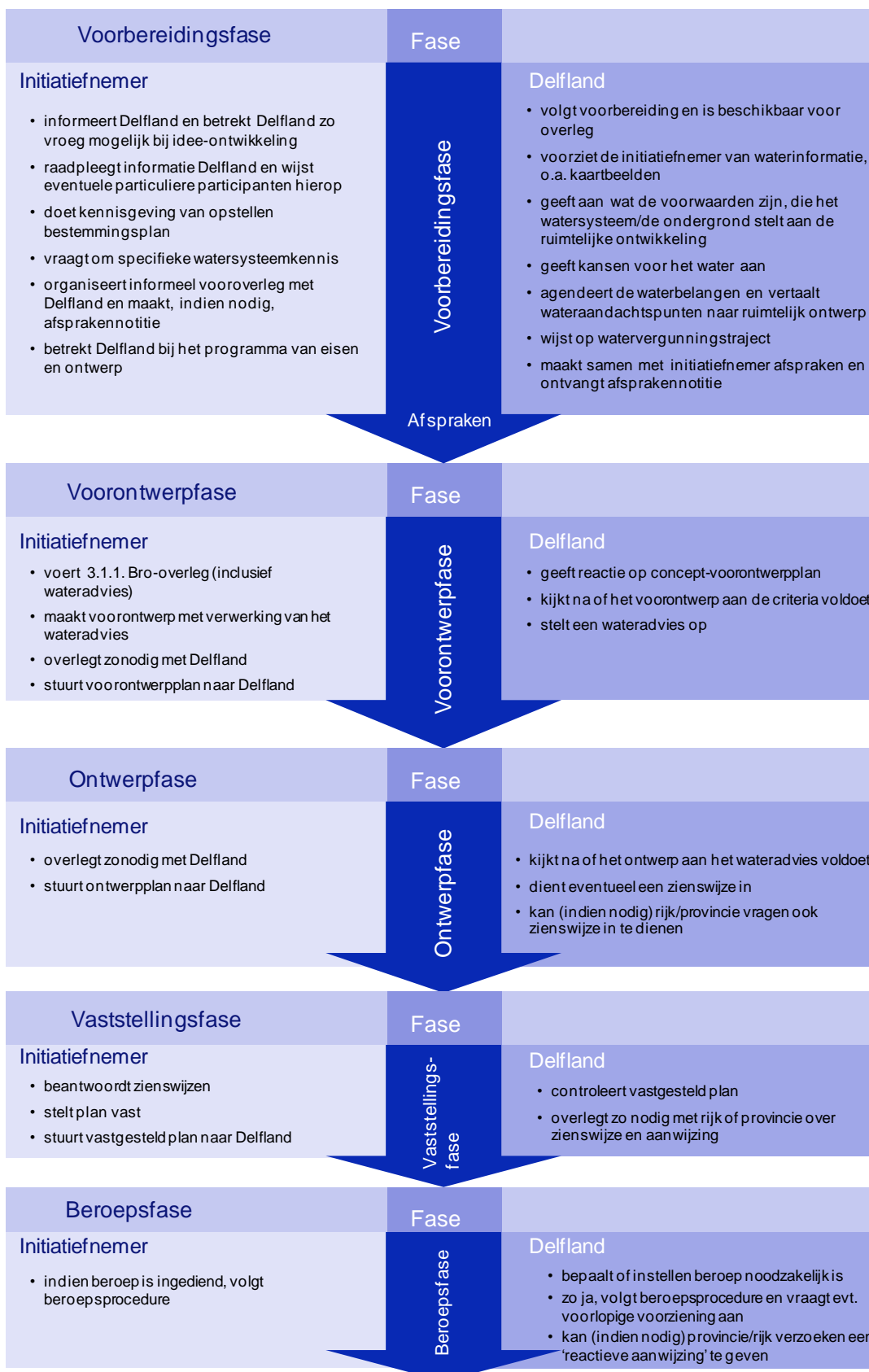
In de voorbereidingsfase is vanzelfsprekend informeel vooroverleg mogelijk. Dit informele vooroverleg is een van de manieren om te komen tot een goede voorbereiding bij de verdere ontwikkeling van het bestemmingsplan. Goed overleg en samenwerking in deze fase voorkomt bijvoorbeeld de kans op het indienen van formele zienswijzen op het ontwerp bestemmingsplan en/of het instellen van beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS).

Rol Delfland

Voor Delfland is het van groot belang dat wordt bereikt dat de gemeente Delfland in deze fase uitnodigt om mee te praten over de te maken keuzes.

Om adequaat invloed op ruimtelijke ontwikkelingen te kunnen hebben, is het belangrijk dat Delfland kan aangeven welke voorwaarden het watersysteem stelt aan de ruimtelijke ontwikkeling. Delfland informeert de gemeente over relevante aspecten van het watersysteem in dit gebied. Delfland overlegt met de gemeente over de (ruimtelijke vertaling van) wateraandachtspunten en criteria waaraan de ruimtelijke ontwikkeling moet voldoen, adviseert over mogelijke alternatieven en stelt prioriteiten. Het verslag van dit overleg noteren zij (bij grotere plannen) bij voorkeur in een afsprakennotitie die zij bestuurlijk kunnen laten vastleggen. In deze fase kondigt Delfland ook aan of op de ruimtelijke ontwikkeling een watervergunning van toepassing is.

Bestemmingsplan

Voorontwerpfase

Rol initiatiefnemer

De gemeente stelt in deze fase een voorontwerpbestemmingsplan op en maakt daarbij gebruik van de informatie, criteria en de voorwaarden die Delfland heeft gesteld. Als een voorontwerpbestemmingsplan gereed is, stelt de gemeente dit beschikbaar aan Delfland. De partijen hebben er samen overleg over.

Het watertoetsproces is een verplicht onderdeel van de bestemmingsplanprocedure. Op basis van artikel 3.1.1 Bro is de gemeente verplicht om in overleg met het betrokken waterschap te treden. Dit gebeurt doorgaans nadat een definitief voorontwerp bestemmingsplan is opgesteld. Daarnaast is de gemeente verplicht om in de toelichting op het bestemmingsplan een beschrijving te geven van de wijze waarop in het plan rekening is gehouden met de gevolgen voor de waterhuishouding (artikel 3.1.6, lid 1 onder b Bro).

In deze waterparagraaf van het voorontwerpbestemmingsplan beschrijft de gemeente hoe zij rekening houdt met de gevolgen voor de waterhuishouding, uitgaande van het advies van Delfland. Het advies van Delfland wordt beargumenteerd meegenomen of als de gemeente van het advies van Delfland afwijkt, motiveert zij dat. Ook over de inhoud van de waterparagraaf overlegt de gemeente met Delfland.

Rol Delfland

Delfland denkt mee bij het opstellen van het voorontwerpbestemmingsplan (inclusief planregels en verbeelding). Delfland gaat in deze fase ook na of het concept voorontwerpplan aan de criteria voldoet die in de voorbereidingsfase zijn afgesproken. Delfland stelt op grond hiervan eventueel een aangepast wateradvies op en overlegt hierover met de gemeente.

Delfland reageert in het kader van het formele vooroverleg op het voorontwerpbestemmingsplan.

Ontwerpfase

Rol initiatiefnemer

De gemeente is verplicht om een kennisgeving van de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan aan Delfland te sturen, zodat het hoogheemraadschap weet dat het een zienswijze kan indienen. De gemeente legt het ontwerpplan conform afdeling 3.4 Awb ter inzage gedurende zes weken. Een ieder kan hierop zienswijzen indienen.

Rol Delfland

Op het moment dat de gemeente een ontwerpbestemmingsplan ter inzage legt, beoordeelt Delfland of het plan op een juiste manier het watertoetsproces heeft doorlopen en of de juiste afwegingen zijn gemaakt. Dat doet Delfland dus in de periode van de terinzagelegging van zes weken. Delfland bepaalt of een formele zienswijze wordt ingediend door af te wegen of de wateraspecten op een goede manier in het ontwerp zijn opgenomen en voldoende juridisch zijn geborgd. Als dat volgens Delfland niet het geval is, kan Delfland een 'zienswijze' indienen bij de gemeenteraad van de desbetreffende gemeente. Een zienswijze is vereist om later eventueel beroep te kunnen instellen bij de ABRvS. De initiatiefnemer is verplicht om Delfland te berichten wat zij met de zienswijzen hebben gedaan.

Het indienen van een zienswijze garandeert geen volledige borging. Weegt een waterbelang naar het oordeel van Delfland zo zwaar dat dit beter zou moeten worden geborgd, dan zal Delfland in overleg kunnen treden met de provincie Zuid-Holland en/of Rijkswaterstaat.

Vaststellingsfase

Rol initiatiefnemer

De gemeente voorziet de ingediende zienswijzen van een beantwoording. Daar waar het waterbelang aan de orde is in zienswijzen kan de gemeente in overleg treden met Delfland over de beantwoording van die zienswijzen. De gemeenteraad stelt het bestemmingsplan vast.

Rol Delfland

Delfland controleert het vastgestelde plan en overlegt zonodig met de provincie Zuid-Holland en/of de Inspectie Leefomgeving en Transport.

Beroepsfase

Nadat de gemeenteraad het bestemmingsplan heeft vastgesteld, wordt het vastgestelde bestemmingsplan ter inzage gelegd. Tijdens de termijn van ter inzagelegging is beroep mogelijk bij de ABRvS. Delfland ziet dat als een uiterste, in principe ongewenste stap. Voorop staat het maken van afspraken over samenwerking om uit eventuele geschillen te komen. Beroep is alleen mogelijk als er in eerdere instantie een zienswijze is ingediend tegen het ontwerpplan. Dit is anders als bij het vaststellingsbesluit wijzigingen in het ontwerp zijn aangebracht.

Reactieve aanwijzing

Als de minister en/of gedeputeerde staten een zienswijze indienen en uiteindelijk blijkt dat het wateradvies niet of onvoldoende in een definitief bestemmingsplan is meegenomen, dan kan Delfland wederom steun zoeken bij gedeputeerde staten en/of de minister. Zij kunnen dan een 'reactieve aanwijzing' geven. Delfland zelf kan dat niet. Een reactieve aanwijzing van rijk of provincie is aan enkele voorwaarden gebonden:

- het betreffende aspect moet als 'provinciaal belang' of als 'rijksbelang' zijn vastgelegd;
- rijk en provincie hebben het betreffende onderwerp niet eerder kunnen regelen met een verordening, dan wel AMvB, of een pro-actieve aanwijzing;
- er is door rijk of provincie een zienswijze ingediend tegen het ontwerpbesluit.

Deze voorwaarden voor provinciale of rijksondersteuning in deze fase onderstrepen nog eens het belang van breed overleg in een zo vroeg mogelijk stadium op basis van een vertaling van waterbelangen in transparante ruimtelijke doelen.

3.3.3 Beoordelingscriteria, richtlijnen en aandachtspunten

In hoofdstuk 4 is een overzicht opgenomen van alle wateraspecten die van belang zijn bij het opstellen van een ruimtelijk plan of besluit. De aspecten zijn binnen de programma's onderverdeeld naar de volgende thema's:

- Stevige dijken: Veiligheid en waterkeringen;
- Voldoende water: Voorkomen van wateroverlast, Grondwater en voorkomen van (zoet)watertekort, Onderhoud en bagger;
- Schoon water: Watersysteemkwaliteit en ecologie;
- Gezuiverd afvalwater: Afvalwaterketen;
- Klimaatadaptatie.

Er is per thema met stoplichtkleuren onderscheid gemaakt tussen beoordelingscriteria, richtlijnen en aandachtspunten. In bijlage 1 worden deze specifieke beoordelingscriteria inhoudelijk nader toegelicht.

3.3.4 Uitvoerbaarheid en kostenverhaal water

Het bestemmingsplan wordt, indien mogelijk en relevant, door Delfland ook op hoofdlijnen beoordeeld op de uitwerking van de economische uitvoerbaarheid, de kosten van werken en werkzaamheden en de kostenverdeling (zoals consequenties voor eventuele investerings-, beheer- en onderhoudskosten voor Delfland). Ook dit zijn aspecten waar Delfland graag afspraken over maakt met de gemeente.

Wanneer het bestemmingsplan (of wijzigingsplan) voor de eerste keer voorziet in een aangewezen bouwplan¹, dient de gemeenteraad in beginsel tevens een exploitatieplan voor het verhaal van de kosten van grondexploitatie vast te stellen. De raad kan besluiten geen exploitatieplan vast te stellen, als het kostenverhaal anderszins verzekerd is (bijvoorbeeld via overeenkomsten) en het stellen van locatie-eisen of eisen aan tijdvak, fasering en woningbouwcategorieën niet noodzakelijk is. Gezien de belangen van Delfland (als publiekrechtelijke behartiger van de waterhuishouding en soms ook als grondeigenaar) wil Delfland graag betrokken zijn bij het opstellen van het exploitatieplan. Datzelfde geldt voor betrokkenheid bij een overeenkomst over grondexploitatie.

¹ Aangewezen zijn de bouw van woningen en andere hoofdgebouwen en enkele andere categorieën (art.6.2.1 Bro).

De uitvoerbaarheid van een bestemmingsplan wordt tot slot ook bepaald door de vergunbaarheid van activiteiten op grond van onder meer de Keur Delfland 2010.

3.4 Watertoets voor omgevingsvergunningen met ruimtelijke onderbouwing

3.4.1 Water in omgevingsvergunningen met ruimtelijke onderbouwing

Om af te kunnen wijken van een bestemmingsplan is een omgevingsvergunning nodig. In deze paragraaf wordt uitgelegd waarom water van belang is voor omgevingsvergunningen met een ruimtelijke onderbouwing.

De omgevingsvergunning (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht Wabo)

De *omgevingsvergunning* is een integrale vergunning voor activiteiten in het ruimtelijk domein. Door de Wabo zijn vergunningen en ontheffingen in andere wetten verdwenen. Dit betreft niet alleen bouwvergunningen (Woningwet), maar bijvoorbeeld ook aanlegvergunningen (Wro), sloopvergunningen (Wro), ontheffingen (Wro), projectbesluiten (Wro) en milieuvergunningen (Wm).

Ruimtelijke ontwikkelingen hoeven niet noodzakelijkerwijs met een bestemmingsplanprocedure planologisch mogelijk gemaakt te worden, maar kunnen ook geregeld worden met een omgevingsvergunning waarmee afwijking van het bestemmingsplan mogelijk is. Voor ingrijpende ruimtelijke ontwikkelingen is een omgevingsvergunning met ruimtelijke onderbouwing noodzakelijk. In deze paragraaf wordt daarom het proces beschreven van deze specifieke omgevingsvergunning. Ook kleine afwijkingen van bestemmingsplannen zoals de voormalige binnenplanse ontheffingen of aanlegvergunningen kunnen verlopen via het spoor van de omgevingsvergunning. Deze omgevingsvergunningen zijn niet van belang voor de watertoets omdat daarmee geen ingrijpende ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt. Voor de omgevingsvergunning met ruimtelijke onderbouwing is het verder van belang, dat de activiteit niet in strijd is met een goede ruimtelijke ordening. Het waterbelang is een onderdeel van een goede ruimtelijke ordening en maakt dan ook onderdeel uit van de ruimtelijke onderbouwing. Het ligt dan ook voor de hand dat Delfland en gemeente samen optrekken in het kader van een watertoets voor deze omgevingsvergunning. Voor een dergelijke omgevingsvergunning is de uitgebreide openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 Awb van toepassing.

3.4.2 De fasering bij omgevingsvergunningen met ruimtelijke onderbouwing

Vorbereidingsfase

Rol initiatiefnemer

Het watertoetsproces is een verplicht onderdeel van de procedure van de omgevingsvergunning met ruimtelijke onderbouwing. In artikel 6.18 Besluit omgevingsrecht is artikel 3.1.1 Bro van overeenkomstige toepassing verklaard. Dat betekent, dat de gemeente verplicht is om in overleg met het betrokken waterschap te treden.

Rol Delfland

Delfland maakt afspraken met de gemeente over hoe het betrokken wordt bij vooroverleg over aanvragen voor een omgevingsvergunning met ruimtelijke onderbouwing. Tijdens het vooroverleg geeft Delfland aan welke voorwaarden het watersysteem stelt aan de ruimtelijke ontwikkeling en of een watervergunning noodzakelijk is. Delfland kan aangeven dat een waterparagraaf deel moet uitmaken van de ruimtelijke onderbouwing.

Voorontwerpfase

Rol initiatiefnemer

De gemeente stelt in deze fase een voorontwerp ruimtelijke onderbouwing op. In (de waterparagraaf van) het voorontwerp van de ruimtelijke onderbouwing beschrijft de gemeente hoe zij rekening houdt met de gevolgen voor de waterhuishouding, uitgaande van het advies van Delfland. Het advies van Delfland wordt beargumenteerd meegenomen of als de gemeente van het advies van Delfland afwijkt, motiveert zij dat. Ook over de inhoud van de waterparagraaf overlegt de gemeente met Delfland.

Rol Delfland

Delfland denkt mee bij het opstellen van het voorontwerp van de ruimtelijke onderbouwing. Delfland gaat in deze fase ook na of het voorontwerpplan aan de criteria voldoet die in de voorbereidingsfase zijn afgesproken. Delfland stelt op grond hiervan eventueel een aangepast wateradvies op en overlegt hierover met de gemeente.

Ontwerpfase

Rol initiatiefnemer

De gemeente legt het ontwerp van de vergunning conform afdeling 3.4 Awb ter inzage gedurende zes weken en informeert Delfland over de terinzagelegging. Een ieder kan hierop zienswijzen indienen. De gemeente betreft de zienswijzen bij het definitieve besluit.

Rol Delfland

Op het moment dat de gemeente een ontwerpvergunning ter inzage legt, beoordeelt Delfland of het plan op een juiste manier het watertoetsproces heeft doorlopen en of de juiste afwegingen zijn gemaakt. Dat doet Delfland dus in de periode van de terinzagelegging van zes weken. Delfland bepaalt of een formele zienswijze wordt ingediend door af te wegen of de wateraspecten op een goede manier in het ontwerp zijn opgenomen en voldoende juridisch zijn geborgd. Als dat volgens Delfland niet het geval is, kan Delfland een 'zienswijze' indienen bij burgemeester en wethouders van de desbetreffende gemeente. Een zienswijze is vereist om later eventueel beroep te kunnen instellen bij de bestuursrechter.

Vaststellingsfase

Rol initiatiefnemer

De gemeente voorziet de ingediende zienswijzen van een beantwoording. Als het waterbelang aan de orde is in zienswijzen kan de gemeente in overleg treden met Delfland over de beantwoording van die zienswijzen. Burgemeester en wethouders verlenen of weigeren de vergunning en informeren Delfland daarover.

Rol Delfland

Delfland controleert de vastgestelde vergunning.

Beroepsfase

Nadat burgemeester en wethouders de omgevingsvergunning met ruimtelijke onderbouwing hebben verleend, wordt het vastgestelde besluit ter inzage gelegd. De gemeente informeert Delfland over de terinzagelegging. Indien Delfland meent dat er onvoldoende rekening is gehouden met de door haar ingebrachte zienswijze kan worden besloten om in beroep te gaan bij de rechtbank. Vervolgens kan eventueel hoger beroep bij de ABRvS worden ingesteld.

Reactieve aanwijzing

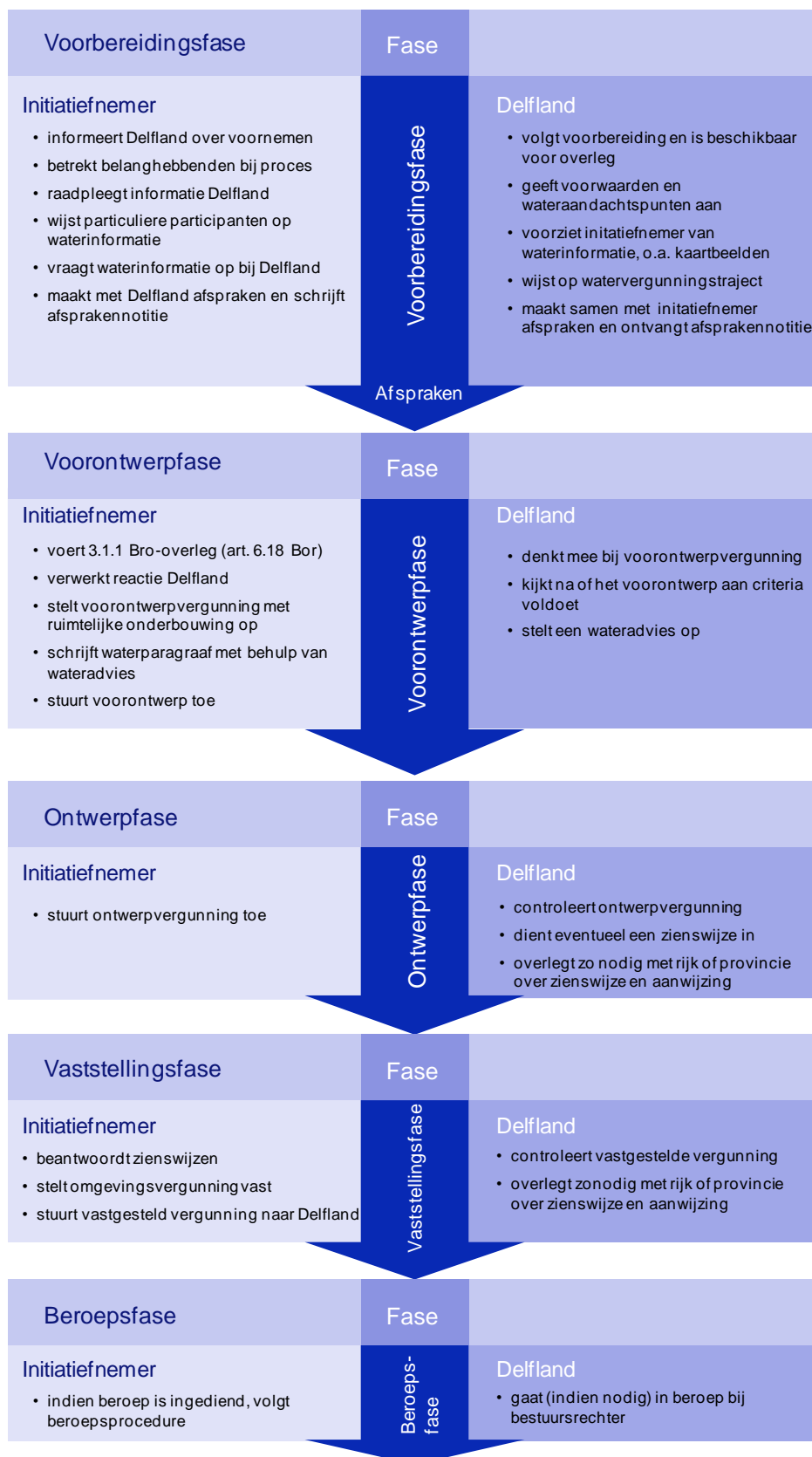
Als de minister en/of gedeputeerde staten een zienswijze indienen en uiteindelijk blijkt dat het wateradvies niet of onvoldoende in een definitieve omgevingsvergunning met ruimtelijke onderbouwing is meegenomen, dan kan Delfland wederom steun zoeken bij gedeputeerde staten en/of de minister. Zij kunnen dan een 'reactieve aanwijzing' geven. Delfland zelf kan dat niet.

Een reactieve aanwijzing van rijk of provincie is aan enkele voorwaarden gebonden:

- Het betreffende aspect moet als 'provinciaal belang' of als 'rijksbelang' zijn vastgelegd.
- Rijk en provincie hebben het betreffende onderwerp niet eerder kunnen regelen met een verordening, dan wel AMvB, of een pro-actieve aanwijzing.
- Er is door rijk of provincie een zienswijze ingediend tegen het ontwerpbesluit.

Deze voorwaarden voor provinciale of rijksondersteuning in deze fase onderstrepen nog eens het belang van breed overleg in een zo vroeg mogelijk stadium op basis van een vertaling van waterbelangen in transparante ruimtelijke doelen.

Omgevingsvergunning met ruimtelijke onderbouwing

3.4.3 Beoordelingscriteria, richtlijnen en aandachtspunten

In hoofdstuk 4 is een overzicht opgenomen van alle wateraspecten die van belang zijn bij het opstellen van een ruimtelijk plan of besluit. De aspecten zijn binnen de programma's onderverdeeld naar de volgende thema's:

- Stevige dijken: Veiligheid en waterkeringen;
- Voldoende water: Voorkomen van wateroverlast, Grondwater en voorkomen van (zoet)watertekort, Onderhoud en bagger;
- Schoon water: Watersysteemkwaliteit en ecologie;
- Gezuiverd afvalwater: Afvalwaterketen;
- Klimaatadaptatie.

Er is per thema met stoplichtkleuren onderscheid gemaakt tussen beoordelingscriteria, richtlijnen en aandachtspunten. In bijlage 1 worden deze specifieke beoordelingscriteria inhoudelijk nader toegelicht.

3.4.4 Uitvoerbaarheid en kostenverhaal water

De omgevingsvergunning wordt waar mogelijk en indien relevant door Delfland ook beoordeeld op de uitwerking van de economische uitvoerbaarheid, de kosten van werken en werkzaamheden en de kostenverdeling. Ook dit zijn aspecten waar Delfland graag afspraken over maakt met de gemeente.

Wanneer de omgevingsvergunning voorziet in een aangewezen bouwplan² dient in beginsel tevens een exploitatieplan voor het verhaal van de kosten van grondexploitatie vastgesteld te worden. De gemeente kan besluiten geen exploitatieplan vast te stellen als het kostenverhaal anderszins verzekerd is (bijvoorbeeld via overeenkomsten) en het stellen van locatie-eisen of eisen aan tijdvak, fasering en woningbouwcategorieën niet noodzakelijk is.

Er hoeft dus geen exploitatieplan opgesteld te worden, wanneer er al een grondexploitatieovereenkomst voor de in de vergunningaanvraag begrepen gronden is gesloten. Dat is bijna altijd het geval. Deze overeenkomst wordt gesloten in de beginfase van het project en partijen hebben veel onderhandelingsruimte. Gezien de belangen van Delfland (als publiekrechtelijke behartiger van de waterhuishouding en soms ook als grondeigenaar) wil Delfland graag betrokken zijn bij het opstellen van de overeenkomst en/of het exploitatieplan.

De uitvoerbaarheid van een omgevingsvergunning wordt tot slot ook bepaald door de vergoedbaarheid op grond van onder meer de Keur Delfland 2010.

² zie noot 2.

4 Inhoud watertoets per ruimtelijk plan

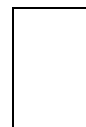
4.1 Toelichting

In dit hoofdstuk worden de waterrelevante aspecten nader benoemd. Per planfiguur is aangegeven of een wateraspect een beoordelingscriterium, een richtlijn of een aandachtspunt is. Een en ander is gevisualiseerd met het 'stoplichtsysteem':

- Beoordelingscriteria (rood) zijn voor Delfland harde beleidsstandpunten. Afwijking van de beoordelingscriteria zonder dat hierover nadere afspraken zijn gemaakt (maatwerk) kan voor Delfland reden zijn om bestuurlijk overleg te beleggen of om, in het uiterste geval, een juridische procedure te doorlopen.
- Richtlijnen (oranje) zijn sterke aanbevelingen. De richtlijnen houden vaak in dat kansen kunnen worden benut of dat integrale oplossingen onderzocht kunnen worden.
- Aandachtspunten (groen) zijn wensen en bieden extra kansen voor het watersysteem.

In een aantal gevallen is het beschreven aspect niet van toepassing. In die gevallen is het veld in het overzicht wit gelaten.

4.2 Watertoets algemeen

	Relevantie per planfiguur				
	Stedenbouwkundig plan	Structuurvisie	Bestemmingsplan	Omgevingsvergunning	Planfiguren Crisis- en herstelwet
• Er is invulling gegeven aan de watertoets.	Red	Red	Red	Red	Red
• Er is rekening gehouden met doelstellingen en uitgangspunten van beschikbare watervisies (bijvoorbeeld waterplan, waterstructuurvisie).	Red	Red	Red	Red	Red
• Er is (ruimtelijk) rekening gehouden met uitgangspunten van duurzaam waterbeheer.	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow
• Er is invulling gegeven aan de economische uitvoerbaarheid en/of financiële aspecten van het watersysteem.	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow

4.3 Stevige dijken

Thema: Veiligheid en waterkeringen	Relevantie per planfiguur				
	Stedenbouwkundig plan	Structuurvisie	Bestemmingsplan	Omgevingsvergunning	Planfiguren Crisis- en herstelwet
<ul style="list-style-type: none"> Initiatieven tot medegebruik van waterkeringen (bouwen, werken, wegen, beplanting en kabels en leidingen) voldoen aan de criteria die Delfland hiervoor stelt en over het medegebruik is overleg gepleegd – en overeenstemming bereikt - met Delfland. 					
<ul style="list-style-type: none"> Er is overeenstemming over de eventueel aan te passen / te verplaatsen waterkeringen en de toekomstige ligging van de waterkeringen is ruimtelijk zekergesteld. 					
<ul style="list-style-type: none"> Van alle waterkeringen zijn het waterstaatswerk, de beschermingszones en het profiel van vrije ruimte (ruimtelijke reservering) op de verbeelding weergegeven en in de regels geborgd. 					
<ul style="list-style-type: none"> Binnen de dubbelbestemming <i>waterkering</i> zijn geen ontwikkelingen mogelijk, die met de functie waterkering conflicteren. 					
<ul style="list-style-type: none"> Het plan benut kansen voor het vergroten van de waterveiligheid van het achterland dan wel voor versterking/verbetering van de waterkeringen. 					

Separate toetsing in het kader van de watervergunning voor het aspect Veiligheid en waterkeringen.

Voor de uitvoering van initiatieven tot medegebruik van waterkeringen dan wel het aanpassen/verplaatsen van waterkeringen is het aanvragen van een watervergunning noodzakelijk.

Bron: Nationale beeldbank

4.4 Voldoende water

Thema: Voorkomen van wateroverlast	Relevantie per planfiguur				
	Stedenbouwkundigplan	Structuurvisie	Bestemmingsplan	Omgevingsvergunning	Planfiguren Crisis- en herstelwet
• Het plan voldoet aan de provinciale normen voor wateroverlast. Bij nieuwe functies (vormen van landgebruik) is het beschermingsniveau van het gebied daarop afgestemd.					
• De kans op wateroverlast neemt niet toe als gevolg van de mogelijkheden in het ruimtelijke plan.					
• De structuur van het watersysteem verslechtert niet als gevolg van het ruimtelijke plan.					
• Door een ontwikkeling ontstaat geen toename van de waterafvoer uit een gebied.					
• Indien de afvoer vanuit het gebied of de kans op wateroverlast toeneemt als gevolg van de ontwikkeling, dan wordt dit door de initiatiefnemer gecompenseerd. Hierbij wordt rekening gehouden met de voorkeursvolgorde: 1. Binnen het plangebied én binnen de waterhuishoudkundige eenheid. 2. Buiten het plangebied maar binnen de waterhuishoudkundige eenheid. 3. Buiten de waterhuishoudkundige eenheid (peilgebied) maar binnen de polder.					
• Er is op hoofdlijnen overeenstemming met Delfland over het eventueel aanpassen van waterpeilen en/of de aanpassingen van de (hoofd)waterstructuur.					
• Het ruimtelijke plan vormt geen belemmering voor beheer en onderhoud van het watersysteem.					
• Bij compenserende maatregelen of maatregelen om het watersysteem op orde te brengen is uitgegaan van 'de weg van het water': van vasthouden waar de regen valt, opvangen in het watersysteem (bergen), tot afvoeren het gebied uit.					
• Vasthoudmaatregelen zijn in het ruimtelijke plan en eventuele exploitatieplan geborgd.					
• Primaire wateren en bijbehorende andere waterstaatswerken worden ruimtelijk geborgd.					
• Bestaande of al vastgestelde waterbergingslocaties en aan te leggen vasthoud-/ bergingsvoorzieningen worden ruimtelijk geborgd.					
• De laagste delen van een peilgebied zijn vrijgehouden van bebouwing. Of er zijn maatregelen genomen, zoals het ophogen van gronden die effectief zijn om wateroverlast te voorkomen. Hierbij vindt conform het standstill-beginsel geen verslechtering plaats voor het omliggende gebied.					
• Waar zich in het ruimtelijke plan kansen voordoen om de inrichting van het watersysteem te verbeteren, worden deze benut (bijvoorbeeld robuustere inrichting, betere doorstroming, meer waterberging, etc.).					
• Bij nieuwe ontwikkelingen volstaat de drooglegging voor de desbetreffende functie.					
• Maatregelen voor het tegengaan van wateroverlast zijn ook getoetst op robuustheid voor watertekortsituaties (bijv.: extra waterbergingen vragen zo min mogelijk water in droge perioden).					

Thema: Grondwater en voorkomen (zoet)watertekort	Relevantie per planfiguur				
	Stedenbouwkundigplan	Structuurvisie	Bestemmingsplan	Omgevingsvergunning	Planfiguren Crisis- en herstelwet
<ul style="list-style-type: none"> De initiatiefnemer heeft bij nieuwbouwlocaties en herstructureringen onderzoek gedaan naar de functiegeschiktheid van de locatie wat betreft bodem en grondwatersituatie³. 					
<ul style="list-style-type: none"> Indien de locatie niet optimaal is wat betreft bodem en grondwatersituatie, is onderzocht met welke duurzame maatregelen de locatie geschikt te maken is voor de beoogde functie(s)¹. 					
<ul style="list-style-type: none"> Om grondwateroverlast te voorkomen worden duurzame maatregelen genomen zonder verslechtering voor het bestaande watersysteem. Bij voorkeur dus bijvoorbeeld wel ophogen en/of kruipruimteloos bouwen, en geen permanente drainage en onderbemalingen¹. 					
<ul style="list-style-type: none"> In zettingsgevoelige gebieden worden geen grondgebruiksfuncties ontwikkeld die een lager waterpeil vereisen. 					
<ul style="list-style-type: none"> Bij nieuwbouwlocaties en herstructureringen wordt, rekening houdend met de door Delfland gehanteerde wateraanvoernormen, aandacht besteed aan het voorkomen van watertekort(situaties) en het benutten van regionale seizoensberging. 					
<ul style="list-style-type: none"> Bij ontwikkeling van glastuinbouwgebieden worden kansen benut voor het komen tot zelfvoorzienendheid en verminderde afhankelijkheid van oppervlaktewater voor gietwater. 					
<ul style="list-style-type: none"> Bij ontwikkeling van glastuinbouwgebieden worden kansen benut voor het verbeteren van infiltratie van hemelwater door het beperken van verhard oppervlak. 					

Separate toetsing in het kader van de watervergunning voor het aspect grondwater, o.a.:

Indien met het plan grondwater wordt onttrokken, wordt voldaan aan de regelgeving voor grondwateronttrekkingen (vergunning of melding).

³ In het geval van stedelijk grondwater is de betreffende gemeente verantwoordelijk voor het voorkomen van grondwateroverlast in het openbaar gebied. De particuliere grondeigenaar heeft op eigen perceel de verantwoordelijkheid voor het treffen van maatregelen. Waar noch de gemeente noch de grondeigenaar verantwoordelijk is, kan Delfland nadere eisen stellen met het oog op het voorkomen van grondwateroverlast.

Thema: Onderhoud en bagger	Relevantie per planfiguur				
	Stedenbouwkundigplan	Structuurvisie	Bestemmingsplan	Omgevingsvergunning	Planfiguren Crisis- en herstelwet
<ul style="list-style-type: none"> Bij de watergangen, waterkeringen, natte ecologische zones (natuurvriendelijke oevers en vispaaiplaatsen) wordt conform de Keur en de leggers van Delfland ruimte voor onderhoudsstroken (waaronder bagger- en krooswerkzaamheden), opstelplaatsen en bruggen gereserveerd. 					
<ul style="list-style-type: none"> De beschermingszones langs watergangen worden vrij van bebouwing en obstakels (o.a. bomen, beplanting) gehouden. 					
<ul style="list-style-type: none"> De beschermingszones moeten bereikbaar zijn voor machines vanaf de openbare weg. 					
<ul style="list-style-type: none"> De watergang moet bij varend onderhoud bereikbaar zijn voor de inlaat van een boot vanaf de openbare weg. 					
<ul style="list-style-type: none"> Bij aanwezigheid van een baggerdepot in het plangebied heeft dit een op deze functie toegesneden bestemming gekregen. 					
<ul style="list-style-type: none"> Er is een ruimtereservering voor de ontvangst van onderhoudsspecie (baggerspecie) of er is aangegeven, waar naartoe de vrijkomende bagger wordt afgevoerd (ook bij functieverandering). 					

4.5 Schoon water

Thema: Watersysteemkwaliteit en ecologie	Relevantie per planfiguur				
	Stedenbouwkundigplan	Structuurvisie	Bestemmingsplan	Omgevingsvergunning	Planfiguren Crisis- en herstelwet
<ul style="list-style-type: none"> In de waterparagraaf is aangetoond, dat het ruimtelijke plan niet leidt tot een achteruitgang van de chemische en ecologische kwaliteit van het watersysteem (inclusief natte ecologische zones). Gebruik zo nodig hiervoor de beslisboom uit de landelijke Handreiking ruimtelijke planprocessen en waterkwaliteit. 					
<ul style="list-style-type: none"> Locaties met een specifiek water(systeem)kwaliteitsdoel oftewel kwetsbare gebieden, zoals zwemwateren, KRW-wateren en waterparels, hebben in het ruimtelijke plan een hierbij passende functie. 					
<ul style="list-style-type: none"> Waar ruimtelijke mogelijkheden zijn voor natte ecologische zones in of langs KRW-waterlichamen, worden deze benut. Daarbij gelden de afspraken uit de Bestuursovereenkomst KRW Delfland of de rechtsopvolger daarvan. Bij afwijking hiervan wordt een motivering opgenomen. 					
<ul style="list-style-type: none"> Voorkom dat bestemmingen die acute risico's voor de kwaliteit van het watersysteem kunnen opleveren (zoals opslagplaatsen voor chemicaliën) en gevaar kunnen opleveren voor in de nabijheid gelegen kwetsbare gebieden, zoals waterparels, zwemwateren, recreatiewater,, KRW-waterlichamen, grondwaterbeschermingsgebieden en drink waterwingebied. 					
<ul style="list-style-type: none"> In het ruimtelijke plan zijn geen functies aan het watersysteem toegekend die conflicteren met de geldende waterkwaliteitsdoelstellingen. 					
<ul style="list-style-type: none"> Er is aandacht voor het voorkomen van diffuse verontreinigingen. Deze mogen niet leiden tot een achteruitgang van de waterkwaliteit. 					
<ul style="list-style-type: none"> Het ruimtelijke plan benut kansen om fysieke barrières voor dieren op te heffen en vismigratie mogelijk te maken en voorkomt het ontstaan van nieuwe knelpunten. Dit houdt in dat kunstwerken zoveel mogelijk passeerbaar worden gemaakt voor dieren (zoals vispassages, fauna-uittreedplaatsen). 					
<ul style="list-style-type: none"> Waar mogelijk worden natte ecologische zones op de verbeelding als water bestemd. 					
<ul style="list-style-type: none"> Het ruimtelijke plan benut kansen voor het realiseren van de gewenste kwaliteit van het watersysteem. 					

Separate toetsing in het kader van de watervergunning, o.a.:

<ul style="list-style-type: none"> Mogelijke verontreiniging van het watersysteem door (nieuwe) puntbronnen die samenhangt met het ruimtelijke plan (bijv. lozingspunten, riooloverstorten, hemelwaterriool, IBA's), voldoet aan de algemene regels of er is een goedgekeurde watervergunning voor.
<ul style="list-style-type: none"> Indien duurzame energieopwekking door middel van geothermie wordt meegenomen in een ruimtelijk plan is het raadzaam om <i>van tevoren</i> bij Delfland na te gaan of de lozingen uit deze systemen vergunbaar zijn.
<ul style="list-style-type: none"> Werken en handelingen in een (verontreinigde) waterbodem zijn vergunningplichtig.
<ul style="list-style-type: none"> Als in het ruimtelijke plan grond de bestemming water krijgt en deze grond is verontreinigd, dan vindt bodemsanering plaats alvorens nieuw water te realiseren.
<ul style="list-style-type: none"> Natuurvriendelijke oevers die niet conform de 'Algemene regels natuurvriendelijke oevers' van Delfland worden gedimensioneerd en ingericht, zijn vergunningplichtig (watervergunning).

4.6 Gezuiverd afvalwater

Thema: Afvalwaterketen	Relevantie per planfiguur				
	Stedenbouwkundig plan	Structuurvisie	Bestemmingsplan	Omgevingsvergunning	Planfiguren Crisis- en herstelwet
<ul style="list-style-type: none"> Bij nieuwbouwlocaties en herstructureringen wordt aandacht besteed aan de afvalwaterketen in samenhang met het watersysteem, op het abstractie- en detailniveau dat past bij de planfiguur. 					
<ul style="list-style-type: none"> Bij nieuwbouwlocaties en herstructureringen zijn de kwantitatieve en kwalitatieve effecten van het lozen van hemelwater en grondwater op oppervlaktewater en de afvalwaterzuivering in beeld gebracht. De maatregelen en afspraken over de uitvoering zijn verwerkt in het ruimtelijke plan. 					
<ul style="list-style-type: none"> Verdunning van afvalwater met het schoon hemelwater wordt zoveel mogelijk voorkomen. De volgende voorkeursvolgorde (uit de Wet Milieubeheer art 10.29a) wordt gehanteerd: a het ontstaan van afvalwater wordt voorkomen of beperkt; b.verontreiniging van afvalwater wordt voorkomen of beperkt; c.afvalwaterstromen gescheiden worden gehouden; d. afvalwater zuiveren en zo mogelijk hergebruiken. 					
<ul style="list-style-type: none"> Rioolgemalen, bergbezinkvoorzieningen, waterzuiveringsinstallaties, etc. zijn als zodanig bestemd. 					
<ul style="list-style-type: none"> Houd bij persleidingen van Delfland een strook van 5 m ter weerszijden van de persleiding vrij van gebouwen, wegen, diep wortelende bomen en zwaar verkeer. 					
<ul style="list-style-type: none"> Bij ruimtelijke ontwikkelingen die mogelijk binnen de geluids- en geurcontouren (milieubeschermingszones) liggen van awzi's van Delfland is nader overleg met Delfland in een vroegtijdig stadium belangrijk. Delfland geeft hierbij de actuele ligging van deze contouren aan. 					
<ul style="list-style-type: none"> De initiatiefnemer zorgt er samen met de gemeente en in overleg met Delfland voor, dat het door de gemeente ingezamelde vuile water wordt aangeleverd op een door Delfland en de gemeente erkend overnamepunt. 					
<ul style="list-style-type: none"> Zorg bij ruimtelijke ontwikkelingen, dat ruimtelijke voorzieningen mogelijk zijn gemaakt om de lozing van verontreinigende stoffen in het afvalwater zoveel mogelijk bij de bron te reduceren. 					
<ul style="list-style-type: none"> Grote veranderingen in de hoeveelheid afvalwater (ordegrootte: meer dan 50 woningen of 1 m³/ha) of proceswater die worden aangeboden aan het bestaande afvalwatertransportsysteem en/of de achterliggende zuiveringstechnische voorzieningen, worden ruim van tevoren kenbaar gemaakt aan Delfland. 					
<ul style="list-style-type: none"> Er is zo weinig mogelijk verhard oppervlak toegepast en verharding is zoveel mogelijk uitgevoerd in een waterdoorlatende vorm. 					
<ul style="list-style-type: none"> Bij glastuinbouw in gebieden met sterke kwel (>0,5 mm/dag) zijn in de plannen maatregelen opgenomen die voorkomen dat een grote stroom relatief schoon kwelwater wordt afgevoerd naar de zuivering van Delfland. 					

Separate toetsing in het kader van toetsing rioleringsplan, o.a.:

Toelichting

Bij nieuwbouw en herstructurering wordt in overleg met Delfland een rioleringsplan op hoofdlijnen opgesteld, in samenhang met het onderzoek naar de waterhuishouding (waterkwantiteit en -kwaliteit). Dit rioleringsplan gaat in op hemel-, grond- en vuil water en wordt door Delfland apart getoetst, los van de watertoets. Hieronder worden enige specifieke inhoudelijke criteria benoemd.

<ul style="list-style-type: none">• Tijdens de planvoorbereiding wordt getoetst of er in het plangebied sprake is van bodemsanering. Indien dat het geval is, worden de voorzorgsmaatregelen met betrekking tot het lozen van grondwater uit deze bodemsaneringen opgenomen in de plannen.
<ul style="list-style-type: none">• Hemelwater wordt gescheiden gehouden van afvalwater, tenzij het rioleringsplan aantoont dat dit niet doelmatig is.
<ul style="list-style-type: none">• Licht tot matig verontreinigd hemelwater (wegen) wordt afgevoerd via een medium (doorlatende verharding, wadi, berm, etc.) of een gelijkwaardige voorziening.
<ul style="list-style-type: none">• Zwaar verontreinigd hemelwater (industrieterreinen en marktplaatsen) wordt via een verbeterd gescheiden stelsel afgevoerd.
<ul style="list-style-type: none">• Afstromend hemelwater wordt opgevangen binnen het peilvak waar het valt; het lozingspunt is afgestemd met Delfland.
<ul style="list-style-type: none">• Grondwater wordt niet geloosd op het vuilwaterriool (in uitzonderlijke situaties kan gemotiveerd worden afgeweken).
<ul style="list-style-type: none">• Voor glastuinbouwbedrijven en herstructurering is de aanwezigheid van en aansluiting op een rioolstelsel met voldoende capaciteit een vereiste.

4.7 Klimaatadaptatie

Thema: Klimaatadaptatie	Relevantie per planfiguur				
	Stedenbouwkundig plan	Structuurvisie	Bestemmingsplan	Omgevingsvergunning	Planfiguren Crisis- en herstelwet
<ul style="list-style-type: none"> De effecten van klimaatverandering op het ruimtelijke plan zijn beschreven. Indien een stresstest klimaatadaptatie is uitgevoerd voor het grondgebied van de gemeente, zijn de uitkomsten van deze stresstest voor de locatie van het plan beschreven. 					
<ul style="list-style-type: none"> Het plan benut kansen voor het nemen van klimaatadaptieve maatregelen, die de te verwachten aanvullende opgaven als gevolg van klimaatverandering compenseren. 					
<ul style="list-style-type: none"> Indien partijen zijn betrokken, die mede het Convenant Klimaatadaptief Bouwen hebben ondertekend, worden de eisen van het Convenant toegepast. Deze gaan over extreme neerslag, droogte, hitte, bio-diversiteit en overstromingen en hebben allen in meer of mindere mate een relatie met de waterhuishouding, zie de website nl.urbangreenbluegrids.com/bouwadaptief/eisen/ Indien de gemeente of andere betrokken partij eigen maatwerk-eisen heeft opgesteld, kunnen die ook worden aangehouden, 					

5 Borging waterbelang in ruimtelijke plannen

5.1 Waterparagraaf in de toelichting

Het resultaat van de watertoets is de borging van het waterbelang in het ruimtelijke plan. Het ruimtelijke plan kent altijd een waterparagraaf in de toelichting of in de ruimtelijke onderbouwing. Door waterstaatkundige belangen mee te nemen wordt voldaan aan het vereiste van 'een goede ruimtelijke ordening'. Voor een bestemmingsplan is de waterparagraaf verplicht. In artikel 3.1.6 Besluit ruimtelijke ordening is namelijk opgenomen, dat een toelichting op een bestemmingsplan een beschrijving bevat van de wijze waarop in het plan rekening is gehouden met de gevolgen voor de waterhuishouding.

In complexe gevallen zal de watertoets worden uitgebreid met separate waterhuishoudkundige onderzoeken en/of een dijkstabiliteitsonderzoek en/of een rioleringsplan. In de waterparagraaf wordt naar deze onderzoeken verwezen en worden de resultaten ervan samengevat. De regeling van de waterstaatkundige belangen in het ruimtelijke plan vloeit voort uit de uitkomsten van de voorafgaande onderzoeken en het overleg met Delfland.

In voorgaande hoofdstukken en in de bijlagen is ingegaan op de bouwstenen voor de waterparagraaf. In dit hoofdstuk zal specifiek ingegaan worden op de juridische verankering in de verbeelding en in de planregels bij een bestemmingsplan. De overige ruimtelijke plannen zijn over het algemeen niet van een juridisch bindende verbeelding en planregels voorzien.

5.2 Juridische regelingen in het bestemmingsplan

De juridische regeling in het bestemmingsplan bestaat uit de verbeelding (kaart) en regels. Voor bestemmingsplannen is de Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen (SVBP 2012) opgesteld. Bestemmingsplannen moeten hieraan voldoen. De SVBP 2012 maakt het mogelijk om bestemmingsplannen te maken die op vergelijkbare wijze zijn opgebouwd en op eenzelfde manier worden verbeeld. De hieronder aangegeven voorbeeldregeling van de wateraspecten voldoet aan de SVBP 2012.

De juridische regeling maakt onderscheid tussen bestemmingen, dubbelbestemmingen en aanduidingen. De bestemming regelt de toegelaten functie(s) van de gronden. De SVBP geeft een beperkt aantal hoofdgroepen van bestemmingen. Voorbeelden zijn: Wonen, Bedrijf, Groen, Verkeer, Sport en Water. Binnen deze hoofdgroepen van bestemmingen kunnen diverse functies toegelaten zijn. Binnen iedere bestemming kan ook de waterfunctie toegelaten en geregeld zijn. Water is zowel terug te vinden binnen de bestemmingen als in een aparte bestemming Water. De bestemming Water wordt over het algemeen gegeven aan gronden waar uitsluitend water aanwezig is, zoals hoofdwatgangen, meren en dergelijke.

Daarnaast kan een bestemmingsplan dubbelbestemmingen bevatten. Met een dubbelbestemming kunnen ruimtelijk relevante belangen veilig worden gesteld die niet of onvoldoende met 'onderliggende' bestemmingen kunnen worden gewaarborgd. Daarbij hebben de met de dubbelbestemming samenhangende belangen in beginsel voorrang op het belang van de onderliggende bestemming. Een voorbeeld. Stel, de hoofdfunctie van de grond is sport. Dan krijgt hij de bestemming Sport. De sportvelden kunnen echter ook een functie vervullen in het kader van waterberging. Dan hebben de gronden een dubbele functie en krijgen ze een dubbelbestemming, bijvoorbeeld 'Waterstaat–waterbergingsgebied' gecombineerd met de bestemming 'Sport.'

Tot slot zijn in het bestemmingsplan aanduidingen te onderscheiden. Deze aanduidingen zijn specificaties van bestemmingen. Een aanduiding voegt extra mogelijkheden of extra beperkingen toe. Er zijn gebiedsaanduidingen die door meerdere bestemmingen heen kunnen lopen, bijvoorbeeld 'Milieuzone-geur'. Er zijn ook functieaanduidingen die zien op bijzondere situaties op een bepaalde plek. Een voorbeeld hiervan is de functie 'waterberging'.

Van belang is dat in bestemmingsplannen rekening wordt gehouden met relevante waterstaatkundige voorzieningen en het daarbij behorende ruimtebeslag. De reservering van ruimte kan op verschillende manieren zijn vormgegeven. Onderstaand schema geeft weer hoe de waterstaatkundige belangen in de bestemmingsregeling vastgelegd kunnen worden. In veel gevallen is er maatwerk nodig en zal een nadere keuze en bijbehorende onderbouwing moeten worden gemaakt.

Water binnen diverse bestemmingen terug te vinden

Het belangrijkste onderdeel van een bestemmingsplan zijn de bestemmingen. Aan de in het plan begrepen grond worden, ten behoeve van een goede ruimtelijke ordening, bestemmingen toegewezen. Aan deze bestemmingen worden planregels gekoppeld over het bouwen en gebruik van de in het plan begrepen gronden en van de zich daarop bevindende opstallen. Voor iedere bestemming wordt een bestemmingsomschrijving opgenomen.

Water is op diverse plaatsen in het bestemmingsplan terug te vinden. Zo kan aan gronden de bestemming 'Water' worden gegeven. In veel gevallen hebben gronden een andere bestemming, bijvoorbeeld 'Wonen', maar is binnen deze bestemming tevens water toegelaten. Water is dan bijvoorbeeld algemeen toegelaten via de doeleindenomschrijving, of via aanduidingen.

In onderstaand schema wordt ingegaan op water binnen bestemmingen. Er is aangegeven hoe in een bestemmingsplan de waterbelangen opgenomen kunnen of moeten worden.

Tabel: overzicht planologische regelingen water

Object	Bestemming	Dubbel- bestemming Waterstaat	Functie- aanduiding binnen bestemming Water	Functie- aanduiding bij andere bestemmingen	In doeleinden omschrijving andere bestemming
Waterkeringen	Waterkering	++	-	-	-
Primaire watergangen	Water	++	x	x	-
Overige watergangen	Water	x	-	+	+
Waterberging (waaronder vasthoudvoorziening en bergbezinkbassin)	Water	+	x	x	X
Gemalen ⁴	Water	-	+	+	-
Natuurvriendelijke oever	Groen (bijvoorbeeld)	x	+	+	x
Zwenwateren	Recreatie (bijvoorbeeld)	-	x	x	x
Zuiveringsinstallaties	Bedrijf	x	x	+	x
Persleidingen	Verkeer (bijvoorbeeld)	+	x	+	-
Baggerspeciedepots	Bedrijf	-	-	x	-

++ moet, verplicht

+ voorkeur

x kan op deze manier

- niet mogelijk/ niet wenselijk

⁴ Regeling hangt sterk af van grootte en functie van het gemaal.

In de volgende paragrafen worden aan de hand van de programma's en de bijbehorende thema's de onderdelen uit de tabel nader toegelicht. Daarbij worden tevens voorbeeldartikelen gegeven van regelingen die in het bestemmingsplan opgenomen kunnen worden:

- Voorbeeldartikel Waterstaat-waterkering (dubbelbestemming);
- Voorbeeldartikel Water;
- Voorbeeldartikel Nutsbedrijf - gemaal;
- Voorbeeldartikel Groen;
- Voorbeeldartikel Bedrijf;
- Voorbeeldartikel Leiding - Riool.

5.3 Stevige Dijken in bestemmingsplannen

Thema: Veiligheid en waterkeringen

Waterkering

Bij waterkeringen is het onderscheid relevant tussen de ruimtereservering voor de waterkering enerzijds en de maatvoering van de waterkering anderzijds.

De waterkering en de beschermingszones moeten op basis van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro artikel 2.3 en artikel 2.11), de Omgevingsverordening Zuid-Holland (artikel 6.22) en de legger van het Hoogheemraadschap altijd als zodanig bestemd worden in het bestemmingsplan.

De waterkering krijgt de dubbelbestemming 'Waterstaat-waterkering'. De dubbelbestemming wordt opgenomen omdat de gronden ook in gebruik zijn ten dienste van een andere functie dan waterkering, bijvoorbeeld ten dienste van verkeer.

De beschermingszones worden aangeduid als vrijwaringszone, bijvoorbeeld 'Vrijwaringszone-dijk'; 'Vrijwaringszone-waterstaatswerken' of 'Vrijwaringszone-duin'.

Soort waterkering	Wettelijke regeling	Bestemming van de waterkering	Aanduiding van de beschermingszone
Primaire waterkeringen binnen het kustfundament	Artikel 2.3 Barro	Waterstaat-waterkering	Vrijwaringszone-duin; Vrijwaringszone-dijk; Vrijwaringszone-waterstaatswerk
Primaire waterkering buiten het kustfundament	Artikel 2.11 Barro	Waterstaat-waterkering	Vrijwaringszone-dijk; Vrijwaringszone-waterstaatswerk
Regionale waterkeringen	Artikel 6.22 Omgevingsverordening Zuid-Holland	Waterstaat-waterkering	Vrijwaringszone
Waterkeringen Delfland	Keur en Legger Delfland	Waterstaat-waterkering	Vrijwaringszone-dijk; Vrijwaringszone-waterstaatswerk

Tabel: de verschillende waterkeringen en beschermingszones

De afmetingen van een waterkering kunnen variëren, omdat het profiel van de waterkering mede afhankelijk is van maaiveldhoogte en grondsoort. De waterkering zelf is het waterstaatswerk met de dubbelbestemming 'Waterstaat-waterkering'. De ruimere beschermingszone moet echter conform artikel 2.3 en artikel 2.11 van het Barro en artikel 6.22 van de Omgevingsverordening Zuid-Holland ook een beschermende bestemming met bijbehorende regels krijgen, zodat een onbelemmerde werking, instandhouding en onderhoud van de primaire en regionale keringen zeker worden gesteld.

Delfland toetst bij de beoordeling van een plan of het waterstaatswerk en de beschermingszones van de waterkering zijn opgenomen op de verbeelding met de (dubbel)bestemming Waterkering en bijbehorende planregels overeenkomstig de legger van Delfland. Delfland sluit hierbij niet uit dat voor de beschermingszones in stedelijk gebied ruimere bouw mogelijkheden worden opgenomen dan in het waterstaatswerk. Voor de gebruiker van het bestemmingsplan is het van belang dat in de toelichting van het bestemmingsplan een verwijzing wordt opgenomen naar de Keur en de legger van Delfland.

Het kan voorkomen dat de initiatiefnemer ervoor kiest om, gezien het grillige verloop van de breedte van de waterkering, een zone aan te geven met een breedte waarbinnen het leggerprofiel valt. Na overleg kan Delfland daar mogelijk mee akkoord gaan.

In bijlage 1 is toegelicht dat er zonder watervergunning geen met de kern- en beschermingszone strijdige activiteiten mogen worden ondernomen, zoals bouwen, aanleg van wegen, ingravingen of ophogingen of het aanbrengen van kabels, leidingen of boorgaten. In die gevallen dat vanwege een ruimtelijke ontwikkeling de verplaatsing van een waterkering gewenst is, moet hierover overeenstemming zijn met Delfland. Als randvoorwaarde geldt dan dat de waterkering(en) met bijbehorende zones in het bestemmingsplan volledig ruimtelijk zeker zijn gesteld.

Uit jurisprudentie blijkt dat zoveel mogelijk moet worden voorkomen dat zaken in het bestemmingsplan worden geregeld die uitsluitend zien op het beschermen van belangen die ook al via de Keur zijn geregeld. Daarom is in het voorbeeldartikel opgenomen dat als voor een activiteit reeds een watervergunning is ontvangen er geen afzonderlijk advies meer nodig is.

Voorbeeldartikel Waterstaat-waterkering (dubbelbestemming)

1. Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waterstaat-waterkering' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor de inrichting en het onderhoud van waterstaatkundige werken.

2. Dubbelbestemming

Indien binnen een dubbelbestemming het belang van de bescherming van de waterstaatkundige werken als bedoeld in dit artikel en het bepaalde in de overige artikelen, strijdig is, dient volgens Delfland de bestemming 'Waterstaat-waterkering' te prevaleren.

3. Bouwregels

Voor het bouwen binnen de bestemming 'Waterstaat-waterkering' gelden de volgende regels:

- a. ten dienste van de in het eerste lid bedoelde bestemming zijn uitsluitend bouwwerken, geen gebouwen zijnde toegestaan;
- b. ten behoeve van de andere daar voorkomende bestemmingen zijn in uitzondering op het bepaalde in de bouwregels van de samenvallende bestemmingen, geen bouwwerken toegestaan.

4. Afwijken van de bouwregels

Met een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 3 voor:

- a. Het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen zijnde onder de voorwaarden dat:
 - het bouwen geen afbreuk doet aan het behoud en de bescherming van de waterstaatkundige belangen zoals omschreven in het eerste lid;
 - voor deze activiteit een watervergunning is verleend, dan wel hiertoe vooraf schriftelijk positief advies wordt ingewonnen bij de waterbeheerder;
 - middels onderzoek is aangetoond dat de waterkerende functie behouden blijft of is aangetoond dat door het nemen van maatregelen de waterkerende functie behouden blijft;
 - de bij de onderliggende bestemming(en) gegeven regels in acht worden genomen.

- b. Het bouwen van gebouwen onder de voorwaarden dat:
- het bouwen geen afbreuk doet aan het behoud en de bescherming van de waterstaatkundige belangen zoals omschreven in het eerste lid;
 - voor deze activiteit een watervergunning is verleend, dan wel hiertoe vooraf schriftelijk positief advies wordt ingewonnen bij de waterbeheerder;
 - middels onderzoek is aangetoond dat de waterkerende functie behouden blijft of is aangetoond dat door het nemen van maatregelen de waterkerende functie behouden blijft;
 - de bij de onderliggende bestemming(en) gegeven regels in acht worden genomen.

Voorbeeldregeling Vrijwaringszone -

Rondom waterkeringen zijn er drie verschillende vrijwaringszones:

- 'Vrijwaringszone-waterstaatswerk';
- 'Vrijwaringszone-dijk';
- 'Vrijwaringszone-duin'.

De provincie spreekt in de Omgevingsverordening uitsluitend over vrijwaringszone, zonder deze nader te benoemen. De voorbeeldregeling kan gebruikt worden voor, waterstaatswerken, dijken en duinen.

Algemene aanduidingsregels

1. Aanduidingsomschrijving

In afwijking van Hoofdstuk 2 (bestemmingen) geldt ter plaatse van de aanduiding 'Vrijwaringszone-' de volgende regel:

de gronden zijn primair bestemd voor de bescherming, de versterking, het beheer en het onderhoud van de waterstaatskering, dijk of duin, met de bijbehorende voorzieningen, zoals bermen, schouwpaden en beschoeiing.

2. Bouwregels

In afwijking van het bepaalde in de overige bestemmingen mag op de gronden zoals bedoeld in lid 1 niet worden gebouwd.

3. Afwijking van de bouwregels

Het bevoegd gezag kan bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 2 voor het oprichten van bouwwerken ten behoeve van de op deze gronden liggende andere bestemming(en),

- mits vooraf een watervergunning is verkregen en/ of
- positief advies is ontvangen van de beheerder van de betreffende waterkering, dijk of duin.

Kaden

Een aantal kaden in het beheergebied van Delfland moet worden verbeterd en zo mogelijk verbreed. Dit betreft ten eerste kaden waar een hoger veiligheidsniveau nodig is, omdat het gebied van functie is gewijzigd. Verder gaat het om kaden die zijn opgenomen in het kadeverbeteringsprogramma. Veelal moet er extra ruimte worden gereserveerd om de plannen te kunnen uitvoeren. Dit kan betekenen dat bestemmingen nabij kades moeten opschuiven (denk bijvoorbeeld aan watergangen langs de kade). Indien hierdoor bestemmingswijzigingen nodig zijn zal de watertoetsadviseur u hierover inlichten.

5.4 Voldoende water in bestemmingsplannen

Thema: Voorkomen van wateroverlast

Watergangen

Het primaire watersysteem, voor zowel de boezem als polders, moet worden bestemd als 'Water' met de bijbehorende (hoofd)functies/gebruiksdoelen.

Onder de bestemming 'Water' kunnen tevens de voorzieningen vallen die bij het primaire watersysteem horen, zoals aquaduct, sluis, water, waterberging waterstaat, sluizen, bruggen, inlaten en gemalen.

In de planregels moet rekening worden gehouden met deze voorzieningen en de daarbij behorende bouwregels. De verbeelding geeft de gebieden aan waar water geborgen kan worden in daarvoor aangelegde voorzieningen (bijvoorbeeld waterbergingskelders, infiltratie gebieden, waterbergende bestratingconstructies, wadi's, infiltratiebermen) of gebieden waar specifieke afspraken gelden. Het kan voorkomen dat deze waterhuishoudkundige voorzieningen samenvallen met een andere functie. Bij bruggen geldt bijvoorbeeld dat deze tevens een verkeersfunctie hebben. In dat geval kan een bestemming 'Verkeer' worden opgenomen met binnen de bestemming een aanduiding 'water'.

Het is mogelijk om waterbergende maatregelen in bestemmingsplannen te borgen met een voorwaardelijke verplichting. Uitgangspunt bij voorwaardelijke verplichtingen is dat je er niet direct aan hoeft te voldoen. Je hoeft de maatregel dus niet zondermeer te realiseren, maar pas als je een ingreep doet waarvoor de maatregel noodzakelijk is. Het kan bijvoorbeeld nodig zijn om een watergang te verbreden als er een extra woning gerealiseerd wordt. In de voorwaardelijke verplichting kan dan geregeld worden dat de woning uitsluitend mag worden gerealiseerd wanneer de watergang verbreed is.

Wanneer in de toelichting van het bestemmingsplan is aangegeven dat maatregelen noodzakelijk zijn met het oog op een goede ruimtelijke ordening, dan moeten deze geborgd worden. Dit kan soms ook via een privaatrechtelijke overeenkomst. Als er echter belangen van derden zijn betrokken bij deze maatregelen, dan is het bestemmingsplan weer het (enige) juiste instrument.

Ook als blijkt uit een milieu-effectrapportage dat een gebiedsontwikkeling alleen uitvoerbaar is met het in acht nemen van bepaalde maatregelen, moeten deze maatregelen in het bestemmingsplan geborgd worden.

Een voorbeeldartikel van een bestemming 'Wonen' met daarin een voorwaardelijke verplichting is opgenomen.

Piek- en noodbergingen voor water kennen meerdere regelingen. Indien de gronden uitsluitend een functie hebben voor berging dan kan de bestemming 'Water' opgenomen worden. In die gevallen dat de berging samenvalt met een andere bestemming, bijvoorbeeld 'Agrarisch', dan krijgen de gronden de dubbelbestemming 'Waterstaat-waterbergingsgebied'. Traditionele nieuwbouw van woningen, bedrijven of glastuinbouw zijn binnen deze functie in beginsel niet mogelijk.

Het overige water, niet behorend bij het hoofdwatersysteem, kan worden opgenomen in de bestemmingsomschrijving behorend bij andere bestemmingen.

Voorbeeldartikel Water

1. Bestemmingsomschrijving

De voor Water aangewezen gronden zijn bestemd voor:

- a) waterlopen met bijbehorende taluds en oevers;
- b) waterbeheer en waterberging;
- c) ter plaatse van de aanduiding 'brug', kruisingen met wegverkeer;
- d) kruisingen en overbruggingen ten behoeve van verkeersdoeleinden;
- e) keermuren voor de waterbeheersing, oeverbeschoeiingen, duikers, bruggen, aanlegsteigers en vlonders;

- f) groenvoorzieningen;
- g) kunstwerken en kademuren;
- h) natuurvriendelijk ingerichte oevers.

2. *Bouwregels*

- a) binnen deze bestemming mogen geen gebouwen worden gebouwd.
- b) binnen deze bestemming mogen bouwwerken geen gebouwen zijnde ten dienste van deze bestemming worden gebouwd waarvan de hoogte maximaal 2 meter mag bedragen.
- c) het gestelde onder b. geldt niet voor bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ter geleiding, begeleiding en regeling van het verkeer.

3. *Nadere eisen*

Nadere eisen kunnen worden gesteld aan de plaats en afmetingen van de bebouwing:

- a. ter voorkoming van onevenredige aantasting van de gebruiksmogelijkheden;
- b. ter waarborging van de waterhuishouding.

Voorbeeldartikel Wonen met voorwaardelijke verplichting

1.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Wonen aangewezen gronden zijn bestemd voor:

- a. wonen, met dien verstande dat maximaal 400 woningen zijn toegelaten;
- b. aan huis verbonden beroeps- of bedrijfsactiviteiten;
- c. groenvoorzieningen, tuinen en erven;
- d. water;
- e. parkeren,

1.2 Bouwregels

- a. De bouw van meer dan 100 woningen is uitsluitend toegestaan, nadat er binnen het plangebied een nieuw gemaal is gerealiseerd met een minimale capaciteit van 20m³ per minuut.

1.3 Afwijken van de Bouwregels

Burgemeester en wethouders kunnen tot 1 januari 2020 bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 1.2 onder a, voor het bouwen van 200 woningen voordat het gemaal is gerealiseerd, mits:

- 1. de maximale peilstijging in het watersysteem die 1 keer in de 100 jaar voorkomt kleiner is dan 60 cm in de ontwikkelde delen van het projectgebied;
- 2. de waterhuishoudkundige situatie in de resterende (nog) niet ontwikkelde delen van het projectgebied niet verslechtert ten opzichte van de huidige situatie;
- 3. de waterhuishoudkundige situatie in het resterende deel van de polder niet verslechtert ten opzichte van de huidige situatie;
- 4. voorafgaand aan het aanvragen van één of meerdere omgevingsvergunningen voor het bouwen van woningen instemming is verkregen van het Hoogheemraadschap van Delfland.

Regeling gemalen

Gemalen zijn er in verschillende soorten en afmetingen. Er zijn kleine gemalen die onderdeel zijn van de waterloop en er zijn grote gemalen, waarbij tevens gebouwen aanwezig zijn, met een kantoorfunctie die verband houdt met het aanwezige gemaal. Voor de kleine gemalen geldt over het algemeen dat deze zullen vallen onder het begrip 'waterhuishoudkundige voorzieningen'. Binnen de bestemming 'Water' is dat zeker opgenomen, maar ook voor andere bestemmingen is een dergelijke omschrijving vaak in de bestemmingsomschrijving opgenomen.

Voor grotere gemalen zijn er meerdere mogelijkheden. De SVBP kent een bestemmingsgroep 'Overig'. Deze hoofdbestemming kan gebruikt worden om bijvoorbeeld de gronden te bestemmen als gemaal of als nutsbedrijf.

Bij een groter gemaal kan ook de bestemming 'Bedrijf – gemaal' of 'Bedrijf – nutsbedrijf' opgenomen worden.

Voorbeeldartikel Nutsbedrijf - gemaal1. Bestemmingsomschrijving

De voor 'Nutsbedrijf - gemaal' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

- a. een gemaal;
- b. bijbehorende kantoren;
- c. de bij de bestemming behorende voorzieningen, zoals nutsvoorzieningen, groenvoorzieningen, ontsluitingswegen, (fiets)parkeervoorzieningen, waterbeheer en waterberging.

2. *Bouwregels*

Binnen deze bestemming mogen bouwwerken ten dienste van deze bestemming worden gebouwd met inachtneming van de volgende bepalingen:

2.1 Gebouwen

- d. hoofdgebouwen mogen uitsluitend worden gebouwd binnen het bouwvlak tot maximaal het ter plaatse van de aanduiding 'maximum bebouwingspercentage' aangegeven bebouwingspercentage; indien geen bebouwingspercentage is aangegeven mag het bouwvlak volledig worden bebouwd;
- e. de bouwhoogte van gebouwen mag ten hoogste de ter plaatse van de aanduiding 'maximale bouwhoogte' aangegeven bouwhoogte bedragen;

2.2. Bouwwerken, geen gebouwen zijnde

De bouwhoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde mag niet meer bedragen dan:

- f. 6 m voor palen en masten;
- g. 2 m voor erf- en perceelafscheidings.
- h. 3 m voor overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

Wateroverlast en overige bestemmingen

Ook bij de overige bestemmingen kan het relevant zijn om regels toe te voegen ter voorkoming van wateroverlast. Dit geldt bijvoorbeeld voor bestemmingen als wonen, glastuinbouw, bedrijventerrein of parkeervoorzieningen. Voor deze bestemmingen worden dan regels opgenomen, zodat bijvoorbeeld hoger gebouwd kan worden, verdergaande verharding wordt voorkomen, nadere eisen gesteld kunnen worden aan verhardingen zodat die waterdoorlatend uitgevoerd moeten worden en bijvoorbeeld watertanks of waterbassins een minimale inhoud hebben van 500 m³/ha (glas)tuinbouw. Een voorbeeld van een bestemming met regels ter voorkoming van wateroverlast:

Voorbeeldartikel Agrarisch - Glastuinbouw1. Bestemmingsomschrijving

De voor 'Agrarisch-glastuinbouw' (A-GT) aangewezen gronden zijn bestemd voor:

- a. het uitoefenen van volwaardige en doelmatige glastuinbouwbedrijven;
- b. de daarbij behorende voorzieningen zoals ontsluitingswegen ten behoeve van de bereikbaarheid van de bedrijfspercelen, andere verhardingen ten dienste van het glastuinbouwbedrijf, groenvoorzieningen, waterlopen, waterbergingen, waterbassins en voorzieningen van algemeen nut.

2. *Bouwregels*

Op deze gronden mogen ten behoeve van de bestemming uitsluitend worden gebouwd: kassen;

- a. bedrijfsgebouwen, waaronder onder andere bedrijfshal, verwerkingshal,
- b. laboratoria, (niet zelfstandige) kantoren, presentatieruimte en onderzoeksruimte;
- c. bouwwerken, geen gebouwen zijnde, waaronder begrepen watertanks, watersilo's
- d. en wkk-installaties;
- e. werken, geen bouwwerken zijnde, zoals waterbassins;
- f. bestaande bedrijfswoningen met de daarbij behorende bouwwerken.
- g. en gelden de volgende bouwregels ten aanzien van:

2.1 Kassen, bedrijfsgebouwen en -bouwwerken

Voor het bouwen van gebouwen gelden de volgende regels:

- a. de maximale goothoogte van bedraagt.....;
- b. de maximale bouwhoogte van, bedraagt...;

- c. de afstand van bouwwerken tot de - niet aan een categoriseerde weg of
- d. hoofdwatgang gelegen - erfscheiding bedraagt ten minste:
 - van kassen 1 meter;
 - van bedrijfsgebouwen en - bouwwerken 15 meter;

.....
r. bedrijfsgebouwen en kassen dienen in de polder tot minimaal meter en in de boezem tot minimaal ... meter boven het aanliggende waterpeil te worden gebouwd.

2.2 Bestaande bedrijfswoningen en bijgebouwen

Voor het bouwen van bedrijfswoningen gelden de volgende regels:

a.

.....
d. woningen dienen in de polder tot minimaal 0,60 meter en in de boezem tot minimaal 0,35 meter boven het aanliggende waterpeil te worden gebouwd.

2.3 Bouwwerken, geen gebouw zijnde

Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen zijnde gelden de volgende regels:

a.

- b. de afstand van bouwwerken tot de - niet aan een categoriseerde weg of hoofdwatgang gelegen - erfscheiding moet ten minste bedragen;
 - van windturbines 0,5 x de bouwhoogte;
 - van andere bouwwerken 3 meter.

3. Nadere eisen

Burgemeester en wethouders kunnen nadere eisen stellen aan de plaats en afmetingen van de bebouwing:

- a. ter voorkoming van onevenredige aantasting van de gebruiksmogelijkheden en het woon- en leefklimaat van aangrenzende gronden en bouwwerken;
- b. ter waarborging van

.....

g. ter waarborging van de waterhuishouding.

1. Afwijken van de bouwregels

4.1 Afwijken voor kassen, bedrijfsgebouwen en -bouwwerken

Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in artikel 2.1 onder r mits;

- aangetoond wordt, dat op andere wijze voorkomen wordt dat wateroverlast optreedt;
- vooraf advies wordt ingewonnen bij de waterbeheerder;
- het plan niet op natuur-, landschappelijke-, cultuurhistorische, stedenbouwkundige en waterstaatkundige bezwaren stuit;

Burgemeester en wethouders kunnen bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in artikel 2.1 voor het bouwen van een ondergrondse (giet)waterbassin, waterberging of kelder voor de berging van oppervlaktewater en/of hemelwater, mits:

- uit onderzoek voldoende duidelijk blijkt dat de ondergrond van nabijgelegen percelen niet onevenredig verstoord wordt (bijvoorbeeld door wijzigingen van de grondwaterhuishouding) en er ook overigens geen onevenredige hinder voor omliggende gronden wordt veroorzaakt;
- het bouwwerk aantoonbaar de instemming heeft van de waterbeheerder;

Thema: grondwater en voorkomen van zoetwateroverlast

P.M.

Thema: onderhoud en bagger

Onderhoud

Langs de watergangen gelden beschermingszones (onderhoudsstroken). Deze zijn opgenomen in de legger en vallen onder de werking van de Keur. De breedte van de beschermingszone is afhankelijk van de breedte van de watergang en de wijze waarop onderhoud plaatsvindt. In de beleidsregel Dempden en Graven, zie link [Beleidsregels Dempden en graven](#), staan de exacte afmetingen genoemd (zie ook figuur 1 toetscriteria). In het bestemmingsplan moet rekening gehouden worden met beschikbare ruimte en bereikbaarheid van watergangen voor onderhoud. De regeling in het bestemmingsplan moet rekening houden met het feit, dat deze gronden vrij moeten blijven van obstakels. Voor primaire watergangen gebeurt dit bij voorkeur met een dubbelbestemming Waterstaat, vergelijkbaar met het voorbeeld voor de waterkering (paragraaf 5.4). Een andere mogelijkheid is om een aanduiding te geven aan de gronden, bijvoorbeeld 'waterstaat'.

Baggerdepots

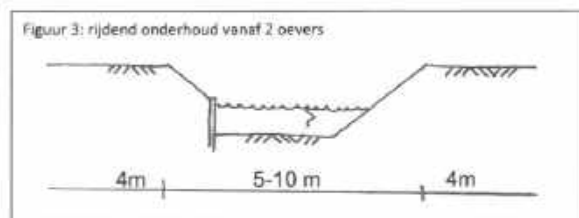
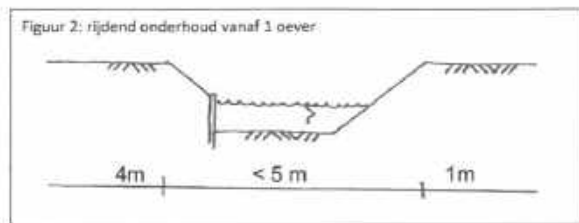
Baggerdepots voor de opslag van bagger tijdens onderhoudswerkzaamheden zijn beperkt ruimtelijk relevant, omdat deze vaak tijdelijk zijn. Het is echter wel handig om aan te geven, dat deze toegelaten zijn op bepaalde plaatsen. Hiervoor is het opnemen van een aanduiding 'baggerdepot' het meest geschikt. In de regels kan dan aangegeven worden, dat deze gronden tevens gebruikt worden als baggerdepot. Voor grotere meer permanente baggerdepots is wel een aparte bestemming (Bedrijf) nodig.

Figuur 1: toetsingscriteria voor beschermingszones (onderhoudsstroken). bron: beleidsregel Dempden en graven.

Toetsingscriteria:

Bij de aanleg van nieuwe wateren en het verbreden van bestaande wateren zijn de volgende breedtes van onderhoudsstroken vereist:

1. Bij wateren met een breedte tot 5 meter is een onderhoudsstrook van 4 meter aan één zijde voldoende. De (onderhouds)strook aan de andere zijde kan 1 meter breed zijn (zie ook figuur 2).
2. Wateren met een breedte tussen de 5 en 10 meter moeten aan beide kanten kunnen worden onderhouden. Hiervoor zijn aan weerszijden van de wateren onderhoudsstroken met een breedte van 4 meter nodig (zie ook figuur 3).
3. Wateren met een breedte groter dan 10 meter moeten varend worden onderhouden. Voor varend onderhoud zijn onderhoudsstroken nodig van 1 meter aan weerszijden van de wateren (zie ook figuur 4).
4. Langs een nieuw aan te leggen natuurvriendelijke oever met een plasberm, drasberm of vooroever dient een onderhoudsstrook van 4 meter aanwezig te zijn of vrijgehouden te worden.

5.5 Schoon water in bestemmingsplannen

Thema: watersysteemkwaliteit en ecologie

Natte ecologische zones (NEZ) en ecologische verbindingzones (EVZ)

Inrichtingsmaatregelen zijn belangrijk voor het verbeteren van watersysteemkwaliteit en ecologie. Voorbeelden van inrichtingsmaatregelen zijn natte ecologische zones (NEZ) (natuurvriendelijke oevers en vispaaiplaatsen). Het is van belang dat specifieke inrichtingsmaatregelen niet doorkruist worden door ongewenste ontwikkelingen. Het bestemmingsplan kan inrichtingsmaatregelen niet afdwingen, want er is altijd sprake van toelatingsplanologie, maar het bestemmingsplan kan wel aangeven dat de gronden een specifieke functie hebben vanwege waterkwaliteit en/ of ecologische functie.

Deze gronden kunnen de bestemming 'Water' krijgen. De oevers worden daarmee gezien als onderdeel van het watersysteem. Natuurvriendelijke oevers kunnen ook onderdeel zijn van een bestemming 'Groen' of 'Natuur'. Binnen deze bestemmingen is dan in de doeleindenomschrijving opgenomen dat tevens functies ten behoeve van water en ecologie toegelaten zijn.

Het is ook mogelijk om binnen andere bestemmingen aanduidingen op te nemen, bijvoorbeeld 'ecologische verbindingzone' of 'ecologische waarde'. Op de verbeelding gaat dan van deze aanduiding het signaal uit dat deze gronden een bijzondere waarde hebben. In de regels kan dan opgenomen worden dat gronden met deze aanduiding tevens een functie hebben op het gebied van ecologie en dat hier beperkt of geen bouw mogelijkheden zijn. Als voorbeeld is een groenbestemming gegeven met een aanduiding 'ecologische verbindingzone':

Voorbeeldartikel Groen1. Bestemmingsomschrijving
De voor 'Groen' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

- a. groenvoorzieningen, gazons en beplantingen;
- b. fiets- en voetpaden;
- c. nutsvoorzieningen;
- d. speelvoorzieningen;
- e. water, waterbeheer en waterberging;

- f. recreatief medegebruik; ten dienste hiervan zijn tevens verhardingen, terrassen en trappen toegestaan;
- g. ter plaatse van de aanduiding 'ecologische verbindingszone' ten behoeve van een ecologische verbindingszone met bijbehorende voorzieningen gericht op het realiseren van faunapassages;
- h. onderhoudspaden en -stroken ten behoeve van de aangrenzende bestemming 'Water';
- i. de bij de bestemming behorende voorzieningen, zoals kunstwerken waaronder duikers, bruggen en faunapassages.

2 *Bouwregels*

- a. De hoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, mag niet meer dan 3 meter bedragen, met uitzondering van terrein- en erfafscheidingen, welke niet meer dan 1 meter hoog mogen zijn;
- b. Het gestelde onder a. geldt niet voor bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ter geleiding, begeleiding en regeling van het verkeer;
- c. Ter plaatse van de aanduiding 'ecologische verbindingszone' is geen bebouwing toegestaan.

5.6 Gezuiverd afvalwater in bestemmingsplannen

Thema: Afvalwaterketen

Zuiveringsinstallaties

Niet alle onderdelen van de afvalwaterketen zijn ruimtelijk relevant. Zo zijn rioleringsystemen met bijbehorende werken over het algemeen minder ruimtelijk relevant; zij worden meestal niet specifiek bestemd of aangeduid. Hierop zijn twee uitzonderingen:

- zuiveringstechnische werken;
- rioolwaterpersleidingen en dergelijke.

Zuiveringstechnische werken zijn bijvoorbeeld bergbezinkbassins, rioolgemalen en afvalwaterzuiveringsinstallaties (awzi's) of rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's). Een voorbeeldregeling voor een rioolgemaal is te vinden in paragraaf 5.5 (bestemming Nutsbedrijf). De zuiveringstechnische werken worden specifiek bestemd omdat deze werken een hinderzone kennen, bijvoorbeeld vanwege geur of geluid. Binnen deze zone mogen geen hindergevoelige functies zoals woningen worden opgericht. Hieronder is een voorbeeldregeling opgenomen van een rwzi.

Voorbeeldartikel Bedrijf1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Bedrijf' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

- i. bedrijven uit ten hoogste categorie B2 van de bij de regels behorende lijst van bedrijven;
- j. aan de bedrijfsactiviteiten ondergeschikte en daarmee samenhangende kantoorruimte, met dien verstande dat zelfstandige kantoren niet zijn toegestaan;
- k. uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'waterzuiveringsinstallatie': een gezoneerd industrieterrein met daarop uitsluitend een waterzuiveringsbedrijf;
- l. de bij de bestemming behorende voorzieningen, zoals nutsvoorzieningen, groenvoorzieningen, ontsluitingswegen, (fiets)parkeervoorzieningen, waterbeheer en waterberging.

2 *Bouwregels*

Binnen deze bestemming mogen bouwwerken ten dienste van deze bestemming worden gebouwd met inachtneming van de volgende bepalingen:

2.1 Gebouwen

- a. hoofdgebouwen mogen uitsluitend worden gebouwd binnen het bouwvlak, tot maximaal het ter plaatse van de aanduiding 'maximum bebouwingspercentage' aangegeven bebouwingspercentage; indien geen bebouwingspercentage is aangegeven mag het bouwvlak volledig worden bebouwd;

- b. de bouwhoogte van gebouwen mag ten hoogste de ter plaatse van de aanduiding 'maximale bouwhoogte' aangegeven bouwhoogte bedragen;

2.2. Bouwwerken, geen gebouwen zijnde

de bouwhoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde mag niet meer bedragen dan:

- a. 6 m voor palen en masten;
- b. 2 m voor erf- en perceelafscheidingsen;
- c. 3 m voor overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

Leidingen

Voor de rioolwaterpersleidingen is het relevant om deze op te nemen, omdat hier een vrijwaringszone ligt. Deze gronden dienen 5 meter ter weerszijden van de leiding bestemd te worden voor de (vrijwaringszone van) een rioolwaterpersleiding. Binnen deze vrijwaringszone mag niet gebouwd worden, maar bijvoorbeeld ook niet gegraven. In het bestemmingsplan geldt dan vaak een aanlegvergunning voor het uitvoeren van werken.

Voorbeeldartikel Leiding - Riool

1 Bestemmingsomschrijving

De voor Leiding - Riool aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming (en), mede bestemd voor een ondergrondse hoofdwaterleiding;

2 Bouwregels

Binnen deze bestemming mogen, in afwijking van het bepaalde ten aanzien van de overige bestemmingen, uitsluitend in de bestemming passende bouwwerken, geen gebouwen zijnde, worden gebouwd, waarvan de hoogte niet meer mag bedragen dan 2 m.

3 Afwijken van de bouwregels

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd om bij een omgevingsvergunning af te wijken van het bepaalde in lid 2 voor:

- a. het bouwen van gebouwen ten behoeve van de overige voor deze gronden aangewezen bestemmingen, met inachtneming van de betreffende regels van dit plan, mits vooraf advies wordt ingewonnen bij de beheerder van de betreffende leiding;
- b. het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van de overige voor deze gronden aangewezen bestemmingen, met inachtneming van de betreffende regels van dit plan, mits vooraf advies wordt ingewonnen bij de beheerder van de betreffende leiding.

4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken of werkzaamheden

Een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.2 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht is vereist voor de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden:

- a. het aanleggen van wegen of paden en het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen;
- b. het aanbrengen van diepwortelende beplantingen en bomen;

- c. het aanleggen van andere kabels en leidingen dan in de bestemmingsomschrijving is aangegeven, en het aanbrengen van daarmee verband houdende constructies, installaties of apparatuur;
 - d. het indrijven van voorwerpen in de bodem;
 - e. het uitvoeren van grondbewerkingen, waartoe worden gerekend: afgraven, woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, ontginnen, ophogen en aanleggen van drainage;
 - f. het aanleggen, vergraven, verruimen of dempen van sloten, vijvers en andere wateren;
 - g. het permanent opslaan van goederen, waaronder ook begrepen het opslaan van afvalstoffen;
 - h. het plaatsen van onroerende objecten zoals lichtmasten, wegwijzers en ander straatmeubilair.
- 5 De omgevingsvergunningsplicht als bedoeld in het vorige lid is niet van toepassing op werken of werkzaamheden die:
- a noodzakelijk zijn voor de uitvoering van een bouwplan waarvoor ontheffing is verleend, zoals in lid 3 bedoeld;
 - b. normaal onderhoud en beheer ten dienste van de bestemming betreffen;
 - c. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van de inwerkingtreding van het plan.

De werken en werkzaamheden, zoals onder b in dit lid bedoeld, zijn slechts toelaatbaar, indien het leidingbelang daardoor niet onevenredig wordt geschaad. Alvorens te beslissen wint het college van burgemeester en wethouders advies in bij de beheerder van de betreffende leiding.

5.7 Borging in het exploitatieplan of een anterieure overeenkomst

Ook bij een exploitatieplan kunnen belangen van het hoogheemraadschap in het geding zijn. Wanneer het bestemmingsplan (of wijzigingsplan), de omgevingsvergunning met ruimtelijke onderbouwing voor afwijking van het bestemmingsplan voor de eerste keer voorziet in een aangewezen bouwplan, moet de gemeenteraad in beginsel tevens een exploitatieplan voor het verhaal van de kosten opstellen.

In een exploitatieplan moeten voor het waterbelang relevante aspecten opgenomen worden. Een exploitatieplan bevat een beschrijving van de werken en werkzaamheden voor het bouwrijp maken van het exploitatiegebied, de aanleg van de nutsvoorzieningen en het inrichten van de openbare ruimte in het exploitatiegebied. Tot die werken behoren de aanleg van:

- waterkeringen;
- waterpartijen;
- waterlopen;
- waterberging;
- kademuuren, keermuren, oeverbeschoeiingen;
- natuurvriendelijke oevers;
- kunstwerken zoals bruggen en aquaducten;
- duikers, steigers en vlonders;
- riolering en persleidingen.

Het exploitatieplan kan ook voorzien in compensatie van in het exploitatiegebied vervallen watervoorzieningen.

De kosten van deze werken en voorzieningen zijn verhaalbaar via het exploitatieplan. Het hoogheemraadschap heeft er belang bij, dat deze watervoorzieningen en de kosten goed zijn meegenomen in het exploitatieplan en de exploitatieopzet. Voorts zijn de fasering en koppeling in de exploitatieopzet en regels van het exploitatieplan van belang voor een goede borging van het waterbelang.

Hoewel het hoogheemraadschap formeel niet betrokken is bij de totstandkoming van een exploitatieplan, wordt geadviseerd het hoogheemraadschap daar vroegtijdig bij te betrekken, indien waterbelangen in het geding zijn. Het hoogheemraadschap kan immers in die gevallen als belanghebbende een zienswijze indienen en beroep in stellen.

Voor een goede borging van het waterbelang in de grondexploitatie wordt geadviseerd het hoogheemraadschap ook tijdig te betrekken bij de contractsvorming over een anterieure overeenkomst voor grondexploitatie.

Zie voor de bijlagen bij de Handreiking watertoets voor gemeenten de link [Watertoets en ruimtelijke plannen](#)